

Anniina Heikkilä

**ALLE 3-VUOTIAIDEN LASTEN PÄIVÄHOITON
SOPEUTUMINEN JOUKKAHAISEN PÄIVÄKODISSA**

Tutkimus työntekijöiden ja lasten vanhempien näkökulmasta

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Toukokuu 2015**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Toukokuu 2015	Tekijä/tekijät Anniina Heikkilä
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi ALLE 3-VUOTIAIDEN LASTEN PÄIVÄHOITON SOPEUTUMINEN JOUKAHAISEN PÄIVÄKODISSA. Tutkimus työntekijöiden ja lasten vanhempien näkökulmasta.		
Työn ohjaaja Kirsi Herranen-Somero	Sivumäärä 45 + 3	
Työelämäohjaaja Marja-Leena Myllymäki		
<p>Opinnäytetyön aiheena oli alle 3-vuotiaiden lasten päivähoitoon sopeutuminen. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Joukahaisen päiväkodin kanssa Ylivieskassa. Opinnäytetyö toteutettiin yksilötyönä.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää alle 3-vuotiaiden lasten hoitoon sopeutumisen tukemiseksi käytettyjä toimintatapoja ja työmuotoja sekä niiden vaikuttavuutta. Tarkoituksena oli myös selvittää lasten vanhempien tietämystä sopeutumisen tukemisesta päiväkodissa, ja vanhempien näkemystä oman lapsen hoitoon sopeutumisesta. Tavoitteena oli viedä tutkittu tieto päiväkodin työntekijöille.</p> <p>Teoreettisessa viitekehyksessä määriteltiin päivähoitoon sopeutuminen ja käsiteltiin sopeutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Sopeutumiseen vaikuttavista tekijöistä nostettiin esille lapsen yksilölliset piirteet sekä päivähoitoon rakenne- ja laatutekijät.</p> <p>Opinnäytetyö oli empiirinen tutkimus. Tutkimusmenetelmä oli laadullinen. Aineisto kerättiin päiväkodin työntekijöiltä ryhmähaastatteluna ja lasten vanhemmilta kyselylomakkeella.</p> <p>Lapset olivat sopeutuneet hoitoon hyvin ja lyhyessä ajassa. Päiväkodin työntekijöillä oli käytössä monia toimintatapoja ja työmuotoja, joilla autettiin lapsia sopeutumaan. Niitä olivat muun muassa kasvatuskumppanuus, omahoitajuus, pehmeä lasku, turvaesineen käyttö, herkkä ja läsnä oleva aikuinen sekä vanhemmista puhuminen lapselle. Vanhemmat olivat hyvin tietoisia siitä, miten päiväkodissa autetaan lasta sopeutumaan.</p>		
Asiasanat päivähoito, sopeutuminen, yksilöllisyys		

ABSTRACT

Unit CENTRIA university of Applied Sciences	Date May 2015	Author/s Anniina Heikkilä
Degree programme Degree programme in Social Services		
Name of thesis ADAPTATION OF CHILDREN UNDER THREE YEARS TO DAY CARE IN KINDERGARTEN JOUKAHAINEN. A research on the standpoint of employees and of parents.		
Instructor Kirsi Herranen-Somero		Pages 45 + 3
Supervisor Marja-Leena Myllymäki		
<p>The subject of this thesis was the adaptation of children under three years old to day care. The study was carried out in cooperation with the kindergarten Joukahainen located in Ylivieska. The thesis was conducted as individual project.</p> <p>The purpose of this thesis was to study the actions and the ways of workings that are used to support the adaptation, and their effectiveness with children under three years. The aim was also to find out about the knowledge of the children's parents of the methods used to support the adaptation in the kindergarten and the parents' views on the adaptation of their own child to day care. The objective was to provide the research data to the workers of Joukahainen kindergarten.</p> <p>In the theoretical framework the concept of the adaptation to day care was defined and factors that affect the adaptation were discussed. Of those factors especially the individual qualities of a child as well as the factors related to the structure and quality of day care were brought up.</p> <p>This thesis was an empiric research. The research method was qualitative. The material was collected via a group interview from the employees and via a questionnaire from the children's parents.</p> <p>Children adapted to day care very well and quickly. The kindergarten employees have many ways of the acting and ways of workings through which the children were supported in the adaptation. They included, for example "upbringing partnership", having one's own care-giver, a gentle beginning, using an object that gives a safe feeling, the presence of a sensitive adult, talking about the children's parents to them during day care. The parents were well aware of the methods the employees use to help children adapt to the kindergarten.</p>		
Key words a day care, adaptation, individuality		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 PÄIVÄHOITOON SOPEUTUMISEN MÄÄRITTELYÄ	3
3 PÄIVÄHOITOON SOPEUTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	5
3.1 Lapsen yksilölliset piirteet	5
3.1.1 Temperamentti	5
3.1.2 Ikä	7
3.1.3 Kiintymyssuhteen laatu	8
3.2 Päivähoidon rakenne- ja laatutekijät	9
3.2.1 Ryhmäkoko	9
3.2.2 Pienryhmätoiminta	10
3.2.3 Hoitajien määrä ja pysyvyys	10
3.2.4 Lapsen hoitopäivien pituus	11
3.2.5 Pehmeä lasku	11
3.2.6 Kasvatuskumppanuus	13
3.2.7 Omahoitajuus	14
3.2.8 Hoitajan sensitiivisyys	15
3.2.9 Responsiivinen hoiva	16
3.2.10 Turvaelun salliminen	17
3.2.11 Hoitajan kyky säilyttää vanhempi lapsen mielessä	17
3.3 Muut sopeutumiseen vaikuttavat tekijät	17
3.3.1 Vanhempien asenne päivähoitoon	18
3.3.2 Perheen elämäntilanne	18
4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	19
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	21
5.2 Tutkimuksen rajaus ja perustelut	21
5.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskohteet	22
5.4 Aineiston keruu ja analysointi	23
5.5 Tutkimuksen luotettavuus	26
6 TUTKIMUSTULOKSET	28
6.1 Työntekijöiden ryhmähaastattelu	28
6.1.1 Sopeutumisen tukemisen keinot	28
6.1.2 Sopeutunut lapsi ja sopeutumisaika	31
6.1.3 Sopeutumisvaikeudet	32
6.2 Vanhempien kysely	33
6.2.1 Vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen vuorovaikutus sopeutumiseen liittyvistä asioista	34
6.2.2 Vanhempien tietämys lapsen sopeutumisen tukemisesta päiväkodissa	35
6.2.3 Vanhempien näkemys oman lapsen sopeutumisesta	36
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	38

7.1 Tulosten pohdinta	38
7.2 Prosessin pohdinta	42
LÄHTEET	45
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Varhaiskasvattajien ja vanhempien välinen keskustelu sopeutumiseen liittyvistä asioista	34
KUVIO 2. Vanhempien tietämys sopeutumisen tukemiseksi käytetyistä keinoista päiväkodilla	36
KUVIO 3. Vanhempien näkemys oman lapsensa sopeutumisvaikeuksista	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe syntyi oman kiinnostuksen pohjalta. Sain idean aiheesta lukiessani teosta, jossa kuvattiin pienten lasten hoitoon sopeutumista ja siihen liittyviä haasteita. Olin aiheeni tiimoilta yhteydessä Joukahaisen päiväkodin johtajaan. Joukahainen on 129-paikkainen keväällä 2013 avattu päiväkotikoti Ylivieskassa. Kiinnostuin erityisesti siitä, miten uudessa, isossa päivähoiton yksikössä on huomioitu pienten lasten hoitoon sopeutuminen. Päiväkodin johtaja piti opinnäytetyön aihetta hyvänä ja sen tutkimista ajankohtaisena. Vaikka pienten lasten hoitoon sopeutumista oli tutkittu aiemminkin, koin, että aiheen tutkiminen oli ajankohtaista, koska vastaavanlaisia tutkimuksia ei ole tehty Ylivieskan tai lähialueen päiväkodeissa. Sopeutumisaiheen tutkiminen oli perusteltua ja ajankohtaista myös siinä mielessä, että alle 3-vuotiaita lapsia on kodin ulkopuolisessa hoidossa yhä enenevässä määrin, ja nimenomaan päiväkodeissa. Opinnäytetyö oli työelämälähtöinen. Työn pyrkimyksenä oli tuottaa Joukahaisen työntekijöille tutkimuksellista tietoa siitä, miten sopeutumisen tukemisessa on onnistuttu käytössä olevien toimintatapojen ja työmuotojen avulla, mitä lasten vanhemmat tietävät sopeutumisen tukemisesta, sekä mikä on heidän näkemys oman lapsensa sopeutumisesta.

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena oli selvittää alle 3-vuotiaiden lasten hoitoon sopeutumisen edistämiseksi käytettyjä toimintatapoja ja työmuotoja sekä niiden vaikuttavuutta (Joukahaisen työntekijöiden näkökulma). Lisäksi tavoitteena oli selvittää alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien tietämystä päiväkodin sopeutumisen tukemisen mahdollisuuksista, sekä vanhempien näkemystä oman lapsen hoitoon sopeutumisesta.

Tutkimuskysymykset olivat:

1. Mitä toimintatapoja ja työmuotoja lasten hoitoon sopeutumisen edistämiseksi on käytetty?
2. Miten toimintatavat ja työmuodot ovat tukeneet sopeutumista?
3. Mitä lasten vanhemmat tietävät päiväkodin sopeutumisen tukemisen keinoista?
4. Miten vanhemmat kokevat oman lapsensa sopeutuneen hoitoon?

Opinnäytetyö rajautui aiheeltaan sopeutumisen tukemisen tutkimiseen ja tutkimuskohteeltaan työntekijöihin ja lasten vanhempiin. Tutkimuskohteiksi oli

luonnollista valita sekä työntekijät että vanhemmat, koska päivähoiton henkilökunta voi arvioida pienten lasten sopeutumista eri tavalla, kuin lasten vanhemmat. (Keskinen & Hopearuoho-Saajala 2000.) Sekä päiväkodin johtajan että minun mielestä oli tarkoituksenmukaista toteuttaa käytännön tutkimus työntekijöiden kohdalla ryhmähaastatteluna ja lasten vanhempien kohdalla kyselylomakkeena.

2 PÄIVÄHOITOON SOPEUTUMISEN MÄÄRITTELYÄ

Lapsen päivähoitoon sopeutumista määritellään hieman eri tavoilla eri tietolähteissä. Päivähoitoon sopeutumisen voidaan katsoa olevan lapsen mukautumista päiväkodissa oloon, ohjattuun sekä oma-aloitteiseen toimintaan, ja vuorovaikutukseen siellä olevien lasten ja aikuisten kanssa. (Keskinen & Hopearuoho-Saajala 2000, 1223). Sopeutumisprosessi on ajanjakso, jonka aikana lapsi osoittaa tilapäisiä ja ohimeneviä reaktiomalleja. Kun lapsessa ei enää havaita tietynlaisia reaktiomalleja, katsotaan sopeutumisprosessin päättyneen ja lapsen sopeutuneen. (Helenius, Karila, Munter, Mäntynen & Siren-Tiusanen 2001, 53.)

Lasten väliset yksilölliset erot reagoida hoidon aloitukseen ovat suuret. Yleisiä lapsissa havaittuja sopeutumisprosessin aikaisia reaktioita ovat univaikeudet, syömisen pulmat, kastelu, kehityksessä taantuminen, vanhempiin kohdistuva kiukku ja uhma sekä takertuminen esimerkiksi päivähoitopaikan ovella, lapsen alakuloinen mieliala ja itkuherkkyys. Lapsi voi myös kertoa vanhemmilleen, että ei halua mennä päivähoitoon tai kieltäytyy osallistumasta päivähoitopaikan touhuihin. Hän voi haluta olla aikuisen lähellä, mutta välttelee katsekontaktia. Sopeutumisprosessin aikana lapsi saattaa käydä leikeissään läpi erossa olemiseen liittyviä asioita. Huomionarvoista on, että lapsen reagoiminen muutoksiin, kuten päivähoitoon aloitukseen, on aina tarkoituksenmukaista lapsen psyykkisen tasapainon kannalta.

Tutkimusten mukaan lapset sopeutuvat päivähoitoon kaiken kaikkiaan hyvin, mutta joillakin lapsilla on kuitenkin erityisiä vaikeuksia. Vaikeasti sopeutuvat lapset reagoivat voimakkaasti ja pitkään. Lapsi sopeutuu päivähoitoon keskimäärin kuudessa kuukaudessa. Sopeutuminen ei kuitenkaan etene aina suoraviivaisesti niin, että se lisääntyisi asteittain. Lapsen hyvin alkanut päivähoito voi muuttua muutaman kuukauden kuluttua ongelmalliseksi. Lapsen hoito on voinut alkaa niin sanotuissa ”kuherruskuukausi tunnelmissa”, jolloin lapsi on muutaman ensimmäisen viikon tai kuukauden ajan jäänyt mielellään hoitoon, ja ollut innostunut sekä iloinen kaikesta uudesta. Jotkut lapset reagoivat muutokseen viiveellä, ja siihen on voinut vaikuttaa lapsen elämässä jokin yksittäinen asia, kuten esimerkiksi lapsen kehitykseen kuuluva läheisyyden etsimisen vaihe. (Helenius ym. 2001, 53- 54; Mannerheimin lastensuojeluliitto.) Lapsen

päivähoitoon sopeutuminen on tärkeää hänen itsensä kannalta. Sopeutuminen mahdollistaa sen, että lapsi kokee päivähoitoympäristön turvallisena, ja turvalliseksi koettu ympäristö on puolestaan edellytys lapsen oppimiselle ja tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle. (Keskinen ym. 2000, 1223.)

3 PÄIVÄHOITON SOPEUTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Lapsen päivähoitoon sopeutuminen on riippuvainen lapsen yksilöllisyydestä, päiväkodin oloista sekä lapsen kotona ja perheessä tapahtuvista asioista. Opinnäytetyöni teoriaosuus koostuu keskeisistä sopeutumiseen vaikuttavista tekijöistä, jotka olen jakanut kolmeen osaan: **4.1 Lapsen yksilölliset piirteet, 4.2 Päivähoidon rakenne- ja laatutekijät sekä 4.3 Muut sopeutumiseen vaikuttavat tekijät.**

Opinnäytetyöni tutkimuksen kannalta oleellista on, että teoriaosuus sisältää myös sopeutumisen tukemisen ja sopeutumista häiritsevien asioiden näkökulmaa. Päivähoitoon sopeutumiseen vaikuttavia tekijöitä on paljon, ja ne kulkevat osittain rinnakkain sopeutumisen tukemisen keinojen, sekä sopeutumista häiritsevien tekijöiden kanssa. On siis luontevinta, että eri tekijöitä kuvattaessa, teoria tuo samassa yhteydessä esille sen, miten lasta voidaan ymmärtää ja tukea sopeutumisprosessissa, sekä sen, mikä lapsen sopeutumista mahdollisesti häiritsee.

3.1 Lapsen yksilölliset piirteet

Temperamentti, ikä ja kiintymyssuhteen laatu ovat lapsessa olevia yksilöllisiä piirteitä, jotka vaikuttavat hoitoon sopeutumiseen. Seuraavissa luvuissa kuvataan, mitä nämä yksilölliset ominaisuudet tarkoittavat, miten ne ovat yhteydessä lapsen sopeutumiseen tai sopeutumisvaikeuksiin, sekä miten lapsen yksilöllisyyttä voidaan ymmärtää ja tukea päivähoitoon sopeutumisessa.

3.1.1 Temperamentti

Temperamentti on biologispohjainen lapsen synnynnäinen taipumus reagoida sekä ulkoisiin ärsykkeisiin että omiin sisäisiin tunnetiloihin ja aistimuksiin. Sillä siis tarkoitetaan ihmisen yksilöllistä reagoimistyyliä ja toimintatapaa, joka kertoo millainen reagointi on tavanomaista itse kullekin. Temperamenttipiirteitä on monenlaisia. Niihin voidaan lukea muun muassa aktiivisuus, rytmisyys eli ennustettavuus, sensitiivisyys,

intensiivisyys eli tunteiden ilmaisuvoimakkuus, sopeutuvuus tai joustavuus ja lähestymis- tai vetäytymistäipumus sekä mieliala. (Kanninen & Sigfrids 2012, 35- 36.) Temperamenttipiirteet ovat melko pysyviä ja ne ovat iästä ja tilanteista riippumattomia. Niiden ilmaisussa tapahtuu kuitenkin iän mukana muutoksia. Myös ympäristö muokkaa temperamenttia. Yksilön temperamenttipiirteet saavatkin lopullisen muotonsa ympäristön vaikutuksesta. (Keltikangas-Järvinen 2004, 43- 44.)

Lasten temperamenttipiirteiden erot näkyvät selvimmin siinä, miten lapset asennoituvat uuteen, yllättävään ja ennakoimattomaan. (Helenius ym. 2001, 20). Päiväkotiin siirryttäessä, osa lapsista sopeutuu parissa viikossa, osa taas vastustaa muutosta voimakkaasti ja pitkään. Temperamenttiltaan sopeutuvainen lapsi omaksuu uusia asioita helposti, toimii joustavasti siirtymätilanteissa ja tottuu nopeasti uusiin asioihin. (Kanninen ym. 2012, 37.) Niin kutsutuilla vaikean tai haastavan temperamentin omaavilla lapsilla on huomattu olevan enemmän sopeutumisvaikeuksia ja ongelmakäyttäytymistä. (Kanninen ym. 2012, 41). Vaikean temperamentin omaavalla lapsella on biologisten toimintojen epäsäännöllisyyttä, eli ongelmia uni- ja ruokailurytmissä. Sellaiselle lapselle on ominaista, että kaikki sopeutuminen vie aikaa, ja kaikkeen uuteen, kuten uusiin ihmisiin ja uusiin sosiaalisiin tilanteisiin reagoidaan varautuneisuudella, vetäytymisellä ja tilanteiden välttämällä. Tällaisella lapsella on vahva tunneilmaisun intensiteetti; hän saattaa itkeä herkästi, usein ja pitkään sekä paiskoa ovia ja heitellä tavaroitaan. Vaikean temperamentin lapsi on usein mielialaltaan negatiivinen, ärtyisä ja huonotuulinen. Huomionarvoista kuitenkin on, että lapsi, joka omaa vaikean temperamentin, on täysin normaali lapsi. (Keltikangas-Järvinen 2004, 65- 66.)

Lapset ovat temperamentiltaan yksilöllisiä. Varsinkaan pienen lapsen kohdalla ei voida olettaa, että hän sopeutuisi päiväkodin olosuhteisiin ilman, että lapsen yksilöllisistä kyvyistä ja tarpeista ollaan tietoisia ja niihin pyritään vastaamaan oikealla tavalla. Riskinä heikosti tai hitaasti sopeutuvan lapsen kohdalla on, että päivähoidon aikuinen ei ymmärrä lapsen temperamenttipiirrettä ja ei osaa toimia lapsen kannalta parhaalla tavalla. Kotikäynnin, joka tehdään lapsen kotiin ennen päivähoiton aloitusta, yhtenä tehtävänä on, että varhaiskasvattaja tulee tietoiseksi lapsen yksilöllisistä ominaisuuksista, muun muassa lapsen temperamentista. Varhaiskasvattajan tehtävänä on kertoa hoidossa olon aikana lapsesta havaitsemansa asiat vanhemmalle, kuten esimerkiksi lapsen vaikeudet unirytmien omaksumisessa. Erityisesti vaikeasti sopeutuvat, mutta myös helposti sopeutuvat lapset,

hyötyvät selkeistä rutiineista, järjestyksestä, säännöistä ja rakenteista päivähoidossa. Lapsille tärkeää on muun muassa ennustettava päiväjärjestys, kiinteä ryhmä, mahdollisimman vähäiset vaihdokset lapsiryhmän sisällä toimintavuoden aikana ja pysyvät hoitajasuhteet. Lapsen reagoinnin kuulostelemisella sekä yhteistyöllä ja keskusteluilla vanhempien kanssa saadaan tärkeää tietoa lapsen kyvyistä sopeutua erityyppisiin tilanteisiin. (Kanninen ym. 2012, 37- 42.)

3.1.2 Ikä

Lapsen iällä on merkitystä hoidon aloittamiselle ja hoitoon sopeutumiselle. Alle 1,5-vuotias lapsi ei kykene pitämään vanhempaa mielessään pitkän hoitopäivän ajan. Pienen lapsen aikakäsitys on vielä puutteellinen, eikä hän ymmärrä, mitä tarkoittaa esimerkiksi kahdeksan tunnin mittainen erossaoloaika vanhemmista. Lapsi tarvitsee tällöin vanhemman sijaan hoitajan jatkuvaksi turvan antajaksi. Hoitajan tehtävänä on pitää vanhempi lapsen mielessä hoitopäivän aikana. (Kanninen ym. 2012, 68; Rusanen 2011, 48.) Vaikka lapsen iällä on todettu olevan vaikutusta hoidon aloittamiselle ja hoitoon sopeutumiselle, ei voida yksiselitteisesti ajatella, että kolmivuotiaan hoitoon sopeutuminen tapahtuisi aina helpommin ja nopeammin, kuin esimerkiksi yksivuotiaan sopeutuminen. Lapsen hoitoon sopeutuminen on aina monen tekijän summa ja jokainen lapsi on omanlaisensa yksilö sopeutumisprosessissa.

Alle kolmivuotiailla lapsilla hermojärjestelmän kehitys on vielä kesken ja heille on tavanomaista lyhytjännitteisyys sekä herkkä väsyvyys. He vasta harjoittelevat kykyä odottaa, istua paikallaan ja olla hiljaa. Tämänikäisten lasten päivittäisen hyvinvoinnin sekä kasvun ja oppimisen kannalta on tärkeää, että lapsen iän kannalta sopivat perusrytmit toteutuvat sekä kotona että hoidossa. Näitä perusrytmejä ovat erityisesti nukkuminen, ruokailu ja ulkoilu, eikä niiden kohdalla tulisi koetella liikaa pienten lasten venymiskykyä. (Helenius ym. 2001, 25.)

3.1.3 Kiintymyssuhteen laatu

Kiintymyssuhde merkitsee ihmisen kykyä sopeutua mitä erilaisimpiin oloihin. Kiintymyssuhteen laatu, eli kiintymysmallit voidaan jakaa turvalliseen-, turvattomaan- välttelevään- sekä turvattomaan-ristiriitaiseen kiintymykseen. Kiintymyssuhteen laadulla on katsottu olevan merkitystä lapsen hoitoon sopeutumisessa. (Kanninen ym. 2012, 32.) Mitä luottavaisemman ja vakaamman kiintymyssuhteen lapsi on muodostanut vanhempiinsa, sitä varmemmin hän on valmis laajentamaan kiintymyssuhteidensa verkkoa myös muihin aikuisiin. (Helenius ym. 2001, 43).

Lapselle hoidon aloitus on aina stressaava kokemus. (Kanninen ym. 2012, 67). Vaikka turvallinen kiintymyssuhde ei suojaa lasta elämän kolhuilta, sen on todettu olevan yhteydessä lapsen kykyyn sopeutua stressiin. Turvallisesti kiintynyt lapsi muodostaa yleensä päiväkodissa luottavan suhteen omahoitajaan, ja kykenee myös hädän hetkellä turvautumaan omahoitajaan. (Kanninen ym. 2012, 32.) Turvattomasti kiintyneellä lapsella on yleensä turvallisesti kiintyneeseen nähden enemmän pelkoja, jotka ovat syntyneet erilaisten pelottavien kokemusten kautta. Vanhempien ja kasvattajien olisi hyvä opetella tunnistamaan niitä tilanteita, joissa lapsi pelkää tai huolestuu. Lasta voidaan rauhoittaa pelottavissa tilanteissa olemalla läsnä. Päiväkotiin tuontitilanteissa on tärkeää, että lapsi saa kokea olevansa turvassa, hänestä pidetään huolta, ja että hän tietää vanhempiensa palaavan takaisin. (Rusanen 2011, 86 -87.)

Kerrotaessa lapsen kiintymyssuhteen laadun vaikutuksesta päivähoitoon sopeutumiseen, on syytä nostaa esille myös kiintymyssuhteiden herkkyykskaudet. Päivähoidon aloitusikää kiintymyssuhteen kannalta on tutkittu, ja osa tutkimuksista viittaa siihen, että herkkyykskaudet voivat vaikeuttaa alkuvaiheen erotilanteita. Lapsen ensimmäinen herkkyykskausi ajoittuu 7- 9 kuukauden ikään. Tässä ikävaiheessa lapsen kokonaisvaltainen minätietoisuus laajenee, ja lapselle vakiintuu selkeät kiintymyssuhteet hänen kanssaan tiiviimmin ja vastavuoroisimmin toimiviin aikuisiin. Lapsi alkaa tietoisesti ymmärtää, että esineet ja kohteet jatkavat olemassaoloaan, vaikka hän ei niitä näekään. Herkkyykskaudelle on tyypillistä, että lapsi vierastaa outoja ihmisiä, ja hätäntyy, kun tuttu aikuinen lähtee näköpiiristä. Toisen kiintymyssuhteen herkkyykskauden katsotaan olevan 1,5- 2-vuotiaana. Tässä vaiheessa lapsen minätietoisuuden kasvun lisäksi myös kielellisen kommunikaation ja liikkumisen taidot lisääntyvät. Vaikka lapsen päivähoitoon aloitus voi sujua

mutkattomammin, kun herkkyyskausi on ohitettu, lapset myös reagoivat suurin eroin hoidon aloitukseen herkkyyskausinakin. (Helenius ym. 2001, 43- 44.)

3.2 Päivähoidon rakenne- ja laatutekijät

Päivähoidossa on monia tekijöitä, jotka vaikuttavat, ja joilla voidaan vaikuttaa lapsen hoitoon sopeutumiseen. Nämä ovat sekä rakenteellisia että laadullisia tekijöitä. Seuraavissa luvuissa kuvataan, mitä nämä sopeutumiseen liittyvät päivähoidon rakenne- ja laatutekijät ovat, miten eri tekijät voivat vaikuttaa lapsen hoitoon sopeutumista tukien tai haitaten, ja miten lasta voidaan tukea sopeutumaan vaikuttamalla päivähoidon laadullisiin ja rakenteellisiin tekijöihin.

3.2.1 Ryhmäkoko

Suuri lapsiryhmän koko nostaa lapsen stressitasoa siinä vaiheessa, kun aivojen kehitys on voimakkaimmillaan, eli ensimmäisten ikävuosien aikana. Suuressa ryhmässä esimerkiksi melu on kovempi, ja sen on todettu nostavan lasten stressitasoa. Lapsen stressiherkkyys lisää hänen pelokkuuteen, mikä taas vaikeuttaa lapsen ryhmään sopeutumista. Mitä enemmän lapsia on ryhmässä, sitä enemmän heidän kesken syntyy aggressiivisia selviytymistilanteita. Kun lapsia on paljon, on myös vaarana, että hoitajat ehtivät puuttua vain osaan tilanteista. (Keltikangas-Järvinen 2012.) Isossa lapsiryhmässä, jossa on melun lisäksi levottomuutta ja liikaa sosiaalisia kontakteja alle kolmivuotiaalle lapselle, on vaarana, että lapsen kognitiivinen kehitys häiriintyy. Tämän ikäinen lapsi ei pysty suuressa ryhmässä hallitsemaan kaikkia eteen tulevia asioita aivojen kehityksen keskeneräisyydestä johtuen. (Kanninen ym. 2012, 58.)

Jos lapselle annetaan mahdollisuus toimia sopivan kokoisessa ja koostumukseltaan samana pysyvässä ryhmässä, alkaa hän jo vuoden iästä eteenpäin solmia ystävyys-suhteita ryhmän sisällä. Pienille lapsille on tavanomaista kahden kesken toimiminen, mutta jo yksivuotiaat kykenevät rakentamaan vuorovaikutusta kolmen ryhmässä. (Helenius ym. 2001, 107- 108.)

3.2.2 Pienryhmätoiminta

Pienille lapsille on erityisen tärkeää, että päivähoitopäivän aikainen toiminta tapahtuu pienryhmissä. On luontevinta ja lapsen edun mukaista, että lapsen pienryhmän työntekijänä toimii hänen omahoitajansa. Lapsen turvallisuus perustuu omahoitajan välittömään läsnäoloon, etenkin hoidon alkuvaiheessa, mutta myös myöhemmin. Pienryhmän perusajatuksena on, että aikuisen ja lapsen välille syntyy myönteinen vuorovaikutus. Vasta sen jälkeen lapsi yleensä alkaa tutustua pienryhmän muihin jäseniin ja toisiin hoitajiin.

Omahoitajalla on pienryhmässä 3- 7 lasta, jolloin ryhmä on riittävän pieni, ja se mahdollistaa kaikkien lasten kesken turvallisen vuorovaikutuksen. Pienryhmässä omahoitaja pystyy pienen lapsimäärän vuoksi kohtaamaan jokaisen lapsen lähikontaktissa. Pienessä ryhmässä lapsella on tunne siitä, kuinka kauan pitää odottaa, jos on esimerkiksi ulos mentäessä viimeisenä autettavana. Lapsen on turvallisinta harjoitella uusia taitoja pienessä porukassa. Etenkin päivähoiton alussa, lapsella on paljon uutta opittavaa ja uusia haasteita, ja nämä saattavat herättää hänessä turvattomuutta. Pienelle lapselle suuri määrä ihmisiä aiheuttaa lisää turvattomuuden tunnetta, ja siksi hän hyötyy pienryhmässä toimimisesta. (Kanninen ym. 2012, 118- 125.)

3.2.3 Hoitajien määrä ja pysyvyys

Hoitajien pysyvyys, eli vaihtumattomuus, on tärkeä laatutekijä päivähoitossa. Lapsi tarvitsee päivähoitossa aivan samalla tavalla kuin kotonakin pysyvän aikuisen. Tutut ja pysyvät aikuiset vähentävät lapsen stressiä erityisesti hoidon alkuvaiheessa, mutta myös sopeutumisvaiheen jälkeen. Vieraassa ja pelottavassa tilanteessa tuttu hoitaja on ainoa, joka pystyy lievittämään lapsen ahdistusta. Alle 3-vuotias lapsi kykenee rakentamaan luottavaisen suhteen 3-4 aikuiseen, mukaan lukien lapsen lähiomaiset. Jatkuvasti vaihtuva, iso aikuisten joukko, ei tue pientä lasta, vaan pahimmillaan aiheuttaa lapselle suurta stressiä. Hoitajien pysyvyyden lisäksi, lapsen sopeutumisen edistämisen kannalta olisi tärkeää, että myös lapsiryhmä olisi pysyvä, eivätkä toverit vaihtuisi jatkuvasti. (Keltikangas-Järvinen 2012, 127- 139). Alle kolmivuotiaiden lasten ryhmässä toistuvuus ja säännönmukaisuus ovat tärkeitä tekijöitä lapsen elämänhallinnan ja turvallisuuden tunteen kannalta. (Salminen & Tynninen 2011, 15).

3.2.4 Lapsen hoitopäivien pituus

Lapsen kannalta on hyvä, jos hoitopäivät ovat alussa, eli pehmeän laskun aikana, lyhyempiä. (Herranen-Somero). Hoitopäivien tuntimäärät ovat sellaisenaan laadun mittari, eikä niiden merkitystä voida muilla laatutekijöillä ohittaa. Liian pitkän hoitopäivän negatiivisia vaikutuksia ei voida kompensoida muuten hyvällä päivähoidon laadulla. Tutkimusten mukaan alle 3-vuotias lapsi kestää ilman stressiä sopivan kokoisessa ryhmässä kuuden tunnin pituisen hoitopäivän. Pienelle lapselle 9- 10 tunnin mittaiset hoitopäivät ovat liian pitkiä. Jos lapsen hoitopäivät kestävät jatkuvasti 10 tuntia tai enemmän, ei lapsen kortisoli, eli stressihormonitaso, ehdi illan ja yön aikana tasoittua. Kortisoli on aamulla jo valmiiksi korkealla, eikä laske uuden hoitopäivän aikana. (Helenius ym. 2001; Keltikangas-Järvinen 2012.)

Liian pitkät hoitopäivät voivat haitata vanhempien ja lapsen välistä suhdetta monella tavalla, kuten vaikeuttaen herkkyyttä aistia toisen tunnetila ja jakaa se. (Helenius ym. 2001, 40). Lapset ovat erityisen herkkiä joutuessaan eroon heille emotionaalisesti tärkeästä henkilöstä, kuten äidistä tai isästä. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, ja mitä pitempään ero kestää, sitä onnettomammaksi lapsi voi tulla. Lapsen ahdistusta lievittää kuitenkin hoitajan sensitiivinen läsnäolo ja hoiva. (Rusanen 2011, 44.)

3.2.5 Pehmeä lasku

Pehmeä lasku hoidon aloituksessa on merkittävä lapsen hoitoon sopeutumista tukeva käytäntö. Vähimmäisvaatimuksena pehmeälle laskulle ajatellaan olevan vähintään yksi tapaaminen perheen kanssa ennen hoidon alkua, sekä vähintään viikon mittainen hoitojakso, jossa vanhemmat ovat yhdessä lapsen kanssa hoitopaikassa, ja lapsen aikaa ilman vanhempaa pidennetään asteittain. Pehmeää laskua toteutetaan päiväkodeissa hieman eri tavoilla. Päiväkodit miettivät perheiden ja lasten kannalta parhaan mahdollisen hoidon aloitustavan, eli pehmeän laskun toteutustavan. (Helenius ym. 2001, 56- 58.)

Pehmeän laskun tavoitteena on, että lapsi ja vanhemmat pääsevät tutuksi omahoitajan ja päiväkodin kanssa. Päivähoidossa kaikki asiat ovat uutta ja outoa lapselle, kuten uudet hoitajat ja lapset, ryhmässä toimiminen, uudet tilat, uudenlainen melutaso, uusi leikkipuisto

ja niin edelleen. Alussa vanhemman läsnäolo päivähoitopaikassa on välttämätöntä lapsen turvallisuudentunteen takaamiseksi. Vaikka aikuiset tietävät, että päiväkotiki on turvallinen paikka lapselle, lapsen sisäinen kokemus voi olla hyvin erilainen. Lapsi kokee, että ei pärjää oudossa paikassa ilman vanhempaa. Vanhemmasta eroamista ei tulisikaan harjoitella ennen kuin lapsi kokee olonsa omahoitajan kanssa turvalliseksi.

Pehmeän laskun aikana vanhemmalle tulevat tutuksi päiväkodin käytännöt ja ajatusmallit. Omahoitaja puolestaan syventää aiemmin kotikäynnillä saatuja tietojaan lapsesta, keskustelemalla vanhemman kanssa. Omahoitaja tulee tietoisemmaksi lapsen luonteesta, tarpeista ja kyvyistä. Vanhempi on lapsen ensimmäisen hoitoviikon aikana aktiivisesti mukana päivähoitopaikan toiminnassa ja toistuvissa rutiineissa. Kun näyttää, että lapsi kokee olonsa turvalliseksi, vanhempi vetäytyy sivummalle ja omahoitaja ottaa aktiivisemmän roolin. Ensimmäiset erotilanteet on tärkeää hoitaa suunnitelmallisesti, ja niin, että lapsi tietää vanhemman lähdön. (Kanninen ym. 2012, 144- 146.)

Pienelle lapselle, joka ei vielä kykene sanallisesti ja ajallisesti hahmottamaan, mitä milloinkin tapahtuu, yksinjäminen ja erotilanteet ovat suurimpia stressiä tuottavia tilanteita. Lapsen vanhemmalle tulisi kertoa, että etenkin ensimmäisissä erotilanteissa olisi hyvä, jos vanhempi voisi viettää lapsensa kanssa rauhallista aikaa päivähoitopaikassa ennen lähtemistään. Omahoitajan tulisi mahdollistaa erotilanteet rauhallisiksi ja mukaviksi. Hänen tehtävänä on ottaa lapsi vastaan, ja välittää lapselle tunne, että hän on tervetullut ja erityinen. Omahoitajan on myös hyvä kuvata lapsen vanhemmille, miltä hyvästä hyvästä näyttää. Vanhempaa muistutetaan kertomaan lapselle omasta lähdöstään, ja siitä, minne hän on menossa, ja koska ja kuka tulee lapsen hakemaan. Vanhemman on hyvä tietää fyysisen kosketuksen rauhoittavasta merkityksestä, sekä siitä, että lapselle kannattaa olla avoin ja rehellinen. (Kanninen ym. 2012, 146- 148.) Joskus vanhemmat voivat tulkita lapsen reagoimattomuuden jälleen kohtaamisessa hoitopäivän jälkeen niin, että lapselle on ollut pelkästään mukavaa, eikä hänellä ole ollut lainkaan ikävä vanhempiaan. Lapsen reagoimattomuus voi kuitenkin olla reaktio siitä, että lapsi samaistuu vanhempansa, eikä näytä omaa kaipuutaan ja jälleennäkemisen iloa. Lapselle on erityisen tärkeää vanhemman avoimuus sekä läsnäolo ja saatavuus sekä erotilanteissa että jälleen kohtaamisen tilanteissa. (Schulman 2001.)

3.2.6 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja päivähoidon henkilöstön tietoista yhteistoimintaa lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuudessa keskeistä on luottamus, tasavertaisuus ja kunnioittaminen jokaisen osapuolen välillä. Kasvatuskumppanuus lähtee siitä ajatuksesta, että vanhemmilla on ensisijainen tuntemus omasta lapsestaan, sekä kasvatusoikeus ja -vastuu. Sitä toteutetaan lapsen tarpeiden mukaan. Ajatuksena on, että varhaiskasvattajat ja vanhemmat jakavat tietoja ja kokemuksiaan keskenään, ja tämä tietojen sekä kokemusten jakaminen mahdollistaa parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuus voi toteutua esimerkiksi seuraavalla tavalla, kuten se toteutuu Kallion varhaiskasvatuspalveluissa, joihin tutkimuspäiväkotinikin lukeutuu. Lapsen hoidon aloitusvaiheessa työntekijä, yleensä omahoitaja, käy tutustumassa lapseen ja hänen perheeseensä heidän kotonaan, mikäli vanhemmat niin haluavat. Vanhemmat voivat käydä myös tutustumassa päivähoitoyksikköön. Ennen varsinaisen hoidon aloittamista on mahdollista tehdä tutustumiskäyntejä päivähoitopaikkaan yhdessä lapsen kanssa. Kasvatuskumppanuuteen kuuluu Kalliossa olennaisesti varhaiskasvattajien ja lapsen vanhempien päivittäiset kohtaamiset ja vuorovaikutus päivähoitoon tulo- ja hakutilanteissa. Yksi tärkeä osa-alue on lapsen varhaiskasvatussuunnitelman, eli vasun, laatiminen ja päivittäminen yhdessä perheen kanssa. Lisäksi kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen kuuluvat erilaiset yhteiset tapahtumat, kuten vanhempainillat, yhteiset retket, hoitopaikassa vierailut ja niin edelleen. (Peruspalvelukuntayhtymä Kallio varhaiskasvatussuunnitelma 2011, 8.)

Varhaiskasvattajien tehtävänä on tarjota vanhemmille tietoa lapsen päivähoitoon siirtymävaiheesta, vanhemman roolin merkityksestä siinä, sekä lapsen kannalta hyvistä hoitoon siirtymisen käytänteistä. (Kanninen ym. 2012, 133). Jotta siirtymä ei olisi liian vaikea lapselle, vanhempien on hyvä saada tietää, mitä päivähoitoon siirtymisessä tulee tapahtumaan, mitä tulisi ennakoita ja mitä ottaa huomioon. (Schulman 2001). Päivähoidossa alle kolmivuotiaiden lasten ryhmissä työn erityinen painopistealue onkin vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja molemminpuolisen luottamuksen rakentaminen. Sen tulisi olla osa jokaista päivähoitopäivää. Yhteistä keskustelu-aikaa tulisi löytää

erityisesti silloin, kun lapsi aloittelee päivähoitoa. On tärkeää, että lapsi ja perhe otetaan jokaisena hoitoon tulopäivänä lämpimästi vastaan. Näissä kohtaamistilanteissa tulisi ehtiä jutella jotain myös siitä, millainen kunkin lapsen ja perheen edellinen ilta, yö ja aamu ovat olleet. (Helenius 2001 ym. 66- 67.) Kun lapsen hoitoon sopeutuminen on vielä meneillään, on lapsen ymmärtämisen ja oikeanlaisen tukemisen vuoksi tärkeää, että vanhemmat ja varhaiskasvattajat jakavat kokemuksia lapsen mahdollisista reaktioista sekä päivähoitossa että kotona.

3.2.7 Omahoitajuus

Omahoitajuudella tarkoitetaan sitä, että lapsella on päivähoitossa oma nimetty hoitaja, eli omahoitaja, joka ottaa lapsesta vastuun päivähoitopäivän aikana, oman työaikansa puitteissa. Omahoitajuustyömenetelmän avulla autetaan lasta sopeutumaan uuteen ympäristöön ja tuetaan lapsen sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Omahoitajan tehtävänä on luoda vahvimmin vuorovaikutussuhdetta lapseen ja lapsen perheeseen. Hän on lapselle turvallinen aikuinen. Omahoitaja on myös keskeisessä asemassa kasvatuskumppanuuden luomisessa perheen kanssa. (Salminen ym. 2011, 12.)

Lapsen hoitoon sopeutumiselle on eduksi, jos lapsi saa opetella tuntemaan omahoitajan ennen hoidon aloitusta. Hoitaja voi vieraila lapsen kotona, tutustua lapseen ja hänelle tärkeisiin leluihin, sekä kertoa lapselle, millaisia vastaavia tavaroita hoidossa on. Lapsen aloittaessa hoidon, on tärkeää, että omahoitaja on häntä vastassa ja huolehtii lapsesta. Lapsen oloa voi helpottaa mahdollinen oma turvalelu, mutta myös se, kun hän näkee päivähoitossa niitä leluja, joista aiemmin lapsen kotona puhuttiin. Lapsen sopeutumista tukee myös se, että omahoitaja jäljittelee päivähoitossa sitä hoitoa, mihin lapsi on kotona tottunut. Ennakkoon tutustumisella ja vanhemman hoidon jäljittelyllä on sitä suurempi merkitys, mitä pienemmästä lapsesta on kyse. (Rusanen 2011, 114- 117.)

Lapsen on hyvä saada tutustua uuteen ihmiseen niin, että lapselle tärkein ihminen, kuten vanhempi, on koko ajan paikalla. Tämä mahdollistuu hyvin silloin, kun omahoitaja on saanut lapsen vanhemmilta luvan mennä kotikäynnille lapsen kotiin. Lapsen tutustuessa uuteen ihmiseen, vaatii se kaikilta osapuolilta kärsivällisyyttä ja sitä, että lapsen tutustumiselle annetaan riittävästi aikaa. Lapselle uudet asiat ja ihmiset ovat samaan aikaan

pelottavia ja kiinnostavia, ja hän tutustuukin uusiin aikuisiin mieluiten itse keksimällään tavalla. Pieni lapsi saattaa esimerkiksi ojentaa vieraille ihmiselle lelun, ja odottaa että tämä vastaanotetaan. (Rusanen 2011, 122- 123.) Hoitajan tulisi huomioida tutustumisvaiheessa lapsen oma kiinnostus ja aloitekyky. Tutustumisen ensihetket jäävät lapsen mieleen ja ovat tärkeitä myöhempiä kohtaamistilanteita ajatellen.

Ennen lapsen varsinaista hoidon aloitusta, omahoitajan tulisi käydä lapsen vanhemman kanssa läpi lasten tyypilliset reaktiot päivähoiton aloitukseen kotona ja päivähoitopaikassa. Erityisesti ensimmäisen lapsen vanhemmilla ei välttämättä ole tietoa siitä, kuinka lapsi reagoi päivähoiton aloitukseen ja miten pitkään sopeutuminen voi kestää. Kun vanhemmat saavat tietää lapsen mahdollisista reaktioista päivähoiton aloitukseen, he ymmärtävät paremmin lastaan, ja tietävät, että lapsi on täysin normaali, vaikka osoittaakin tietynlaisia reaktiomalleja. (Kanninen ym. 2012, 141.) Päivähoidossa omahoitaja tuo lapselle turvan ja rutiinit päivähoitopäivään. Omahoitaja huolehtii lapsen kaikista perushoitotilanteista niin paljon kuin se on mahdollista. Omahoitaja on lapsen rinnalla pukemis-, pesemis-, nukuttamis- ja ruokailutilanteissa. Lapsen olo on turvallinen, kun tuttu hoitaja on mahdollisimman paljon lähellä ja läsnä. Lapsi alkaa yleensä ottaa itsenäisesti kontaktia muihin hoitajiin sitten, kun hän on saanut olla oman hoitajansa kanssa riittävän pitkään, ja on tullut tutuksi ympäristön kanssa. (Salminen ym. 2011.)

3.2.8 Hoitajan sensitiivisyys

Sensitiivisyyttä voidaan pitää herkkyytinä reagoida lapseen. Sensitiivinen aikuinen ei reagoi herkästi pelkästään lapsen hätään, vaan hän huomioi lasta myös silloin, kun hänellä on kaikki hyvin. Sensitiivinen aikuinen ymmärtää lasta. Lapsi uskaltaa näyttää häntä ymmärtävälle aikuiselle myös negatiiviset tunteensa. (Rusanen 2011, 98- 99.) Päivähoidon työntekijä voi sensitiivisyydellään tukea merkittävästi lapsen hoitoon sopeutumista. Lapsen aloittaessa hoidon, hän ei välttämättä kykene äidin tai muun huoltajan kaipauksen vuoksi heti vastaanottamaan vieraan aikuisen hoivaa, vaan käyttäytyy ristiriitaisesti. Ristiriitainen käytös voi ilmetä esimerkiksi niin, että lapsi kaipaa lohdutusta, mutta ei kuitenkaan pysty ottamaan vastaan sitä. Lapsi voi lähestyä päivähoiton aikuista, mutta kääntyykin sitten pois. Tällaisissa tilanteissa aikuisen on erityisen tärkeää olla läsnä ja pyrkiä mukautumaan herkästi lapsen ristiriitaiseen käyttäytymiseen, jotta lapsi alkaisi luottaa aikuiseseen. Lapsen

ehdoilla toimiminen on ainoa oikea tapa saada lapsi luottamaan päiväkodin aikuiseen ja viihtymään uuden, aluksi vieraan henkilön seurassa. (Rusanen 2011, 94- 95.) Sensitiivinen aikuinen ilmaisee aitoja, positiivisia tunteita lapselle. Hänen aito, kiinnostunut hymy, sekä lämmin ääni ja katse viestivät lapselle paljon. Lapsi kokee tulevansa huomioiduksi, kun aikuinen esimerkiksi aamupiirissä puhuu lapselle hyväksyvällä äänensävyllä, kannustaa ja koskettaa. Jo alle vuoden ikäinen lapsi voi stressaantua aikuisen ilmeettömyydestä. (Kanninen ym. 2012, 92- 93.)

Hoivasuhde lapsen ja häntä hoitavan aikuisen välillä on riittävän hyvä, kun lapsella on perusturvallisuuden tunne ja aikuinen pystyy lukemaan ja säätelemään lapsen erilaisia tunnetiloja. Lapselle tulee hoivasuhteessa välittyä se, että häntä hoitava aikuinen on tunneperäisesti saatavilla, eli auttaa lasta huomaamaan ja ymmärtämään erilaisia tunteita, sekä antaa tarvittaessa lohtua. Pienen lapsen muisti on vielä kehitysvaiheessa, eikä hän välttämättä osaa vielä ilmaista tunteitaan sanoin, niin hän tarvitsee koko ajan rinnalleen aikuisen, johon peilata itseään ja kokemuksiaan. (Kanninen ym. 2012, 80- 81; Schulman 2001.)

3.2.9 Responsiivinen hoiva

Responsiivisella hoivalla tarkoitetaan lapsen ja varhaiskasvattajan vuorovaikutussuhdetta, jossa lapsen fyysisistä perustarpeista huolehdittaessa, toteutuu varhaiskasvattajan aloitteesta myös emotionaalinen eli tunneperäinen sitoutuminen ja vastavuoroisuus. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007). Lapsen elämään kuuluvat päivittäiset tapahtumat, kuten heräämiset, pesut, vaipanvaihdot, ruokailut, pukemiset, ulkoilut, leikki ja tutkiminen eivät koskaan ole olemassa ilman toista ihmistä. Näissä päivittäisissä tilanteissa lapsen ja aikuisen välillä mahdollistuu tunnekylläinen kohtaaminen sekä vastavuoroinen ja uutta luova yhdessäolo, joka kasvattaa lapsen turvallisuuden tunnetta, tunnetta minuudesta ja olemassa olosta, kuulumisesta johonkin. Ne ovat lapselle päivähoitopäivän tärkeimpiä tilanteita, joissa hän voi tulla kohdatuksi yksilöllisesti, läheisesti ja henkilökohtaisesti. (Helenius ym. 2001, 36- 69.) Tämänkaltaisen lapsen ja aikuisen välisen kohtaamisen voidaan sanoa olevan responsiivisen hoivan toteuttamista, mutta sitä tapahtuu vain, jos aikuinen ymmärtää sen merkityksen kussakin tilanteessa.

3.2.10 Turvalelun salliminen

Lapsen ollessa päivähoitossa ja erossa vanhemmistaan, hänen oloa voi helpottaa kotoa mukaan otettu lapselle emotionaalisesti tärkeä tavara, jota kutsutaan rakkausesineeksi, siirtymäobjektiksi tai turvaleluksi. Tällainen tavara voi olla esimerkiksi lapsen unilelu, harso tai valokuva vanhemmista. Turvalelu edistää nimensä mukaisesti lapsen turvallisuuden tunnetta, ja sen mukana olo esimerkiksi erotilanteessa voi lohduttaa lasta. Erityisesti päivähoidon alussa, kun lapselle tulee paljon eteen uusia tilanteita, hän saattaa haluta pitää turvalelun rinnallaan. Lapsen turvallisuuden tunteen kannalta olisi tärkeää, että päivähoitossa sallittaisiin turvalelun mukana pitäminen ja kantaminen aina, kun lapsi sitä itse haluaa. (Rusanen 2011, 95.)

3.2.11 Hoitajan kyky säilyttää vanhempi lapsen mielessä

Hoitajan, yleensä omahoitajan, tehtävänä on pitää vanhempi lapsen mielessä hoitopäivän aikana. (Kanninen ym. 2012, 68). Tämä on erityisen tärkeää hoidon alussa ja pienten lasten kohdalla, jotka eivät vielä pysty puutteellisen aikakäsityksen vuoksi itse pitämään vanhempaa mielessään pitkän hoitopäivän ajan. (Kanninen ym. 2012 & Rusanen 2011). Vanhemmista, kodista ja sisaruksista puhuminen on lapselle tärkeää etenkin turvallisuuden tunteen lisäämisen ja säilyttämisen vuoksi. Tarpeen tullen vanhemmille voidaan jopa soittaa päivähoitosta, jos lapsen kaipuu on kova. Jo päiväkotiin tutustumisvaiheessa olisi lapsen vanhempien ja omahoitajan hyvä keskustella ja sopia siitä, kuinka päivähoitossa voidaan tukea lasta muistamaan kotia ja vanhempiaan. (Kanninen ym. 2012, 129- 137).

3.3 Muut sopeutumiseen vaikuttavat tekijät

Seuraavissa luvuissa kuvataan muita, kuin lapsessa tai päivähoitossa olevia tekijöitä, jotka vaikuttavat lapsen hoitoon sopeutumiseen. Muita sopeutumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat **lapsen vanhempien asenne päivähoitoa kohtaan sekä perheen elämäntilanne**. Näissä luvuissa kuvataan sitä, miten vanhempien asenne ja perhetilanne ovat yhteydessä lapsen hoitoon sopeutumiseen, ja miten näillä tekijöillä voidaan vaikuttaa lapsen hoitoon sopeutumista tukien tai haitaten.

3.3.1 Vanhempien asenne päivähoitoon

Äidin suhtautumistavalla päivittäisiin eroihin lapsestaan, on merkitystä sille, millaisia erotilanteet ja hoitopäivän jälkeiset kohtaamiset vanhemman ja lapsen välillä ovat. Lapsen äiti on usein se, jolla on tunnevastuu päivähoiton aloittamiseen liittyen. Äiti saattaa miettiä aloitukseen liittyviä kysymyksiä jo paljon ennen hoidon alkamista. Äidillä saattaa olla huoli siitä, että mitkä ovat hänen työhön lähtönsä seuraukset lapselle, ja tunnistetaanko hoitopaikassa lapsen yksilölliset tarpeet. Tutkimusten mukaan äidin stressi ennen lapsen hoidon aloitusta, sekä ristiriitainen asenne työn aloittamisen suhteen, ja epävarmuus erotilanteita kohtaan, lisää äidin omaa eroahdistusta. Äidin voimakkaan eroahdistuksen on taas katsottu lisäävän lapsen vaikeutta erota äidistään. Äidin positiivisella asenteella työhön ja äitiyteen on puolestaan todettu olevan merkitystä sille, että lapsi kokee päivähoiton mielekkäänä. (Helenius ym. 2001, 41- 45.) Päivähoiton työntekijän, kuten omahoitajan, on hyvä kertoa lapsen vanhemmille, miten tärkeää lapsen kannalta on, että vanhemmat luottavat päivähoiton laatuun, ja näyttävät omalla asenteellaan ja olemuksellaan myös lapselleen, että päivähoitossa on hyvä olla. (Kanninen ym. 2012, 148).

3.3.2 Perheen elämäntilanne

Varhaiskasvattajien olisi hyvä antaa vanhemmille tietoa siitä, kuinka perheen ja lapsen elämäntilanteella voidaan vaikuttaa lapsen hoitoon sopeutumiseen. Vanhempien on hyvä tietää, että päivähoiton aloitusvaiheessa, lapsen elämässä ei olisi hyvä olla samanaikaisesti muita isoja elämänmuutoksia, kuten esimerkiksi tutista tai pullosta luopumista. Lapsen sopeutumista auttaa se, kun hän saa välillä ”vapaapäiviä” hoidosta. Vapaapäivät ovat sellaisia päiviä, jolloin lapsi ei ole päivähoitossa ollenkaan. Näiden päivien aikana lapsen tulisi todella saada viettää vapaapäivää kotonaan, eikä harrastusten tai muiden menojen parissa. Myös erityisesti hoidon alkuvaiheessa olisi hyvä, että hoitopäivän jälkeiset iltapäivät rauhoitettaisiin kotona yhdessäoloon. (Keltikangas-Järvinen 2012, 105; Mannerheimin lastensuojeluliitto.) Lasta voi huomioida esimerkiksi niin, että hänen kanssaan vaihdetaan kuulumiset päivän tapahtumista, ennen kuin ryhdytään kotiaskareisiin. Lapselle on myös hyvä antaa syyliä ja kiireetöntä aikaa. (Herranen-Somero).

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Päivähoitoon sopeutumista on tutkittu aikaisemminkin. Taipalus Hannakaisan tekemä **”Itku tuli ko ens kerran lapsi jäi – siis äitillä, ei lapsella.”: Päivähoidon aloittaminen ja sopeutuminen pienten osastolla** – opinnäytetyö on valmistunut Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta (2010) ja Sinkkosen Annan sekä Petit-Gras Ninnan tekemä **”PIENET MAHTUU ONNEKSI SYLIIN” : 1–3-Vuotiaiden päiväkotihoidon sopeutumisen tukeminen** – opinnäytetyö on valmistunut Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta 2012. Molemmat opinnäytetyöt sivuavat minun opinnäytetyöni aihetta.

Taipaluksen opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää päivähoitoon sopeutumiseen vaikuttavia tekijöitä ja sitä, miten lasta voidaan tukea sopeutumaan vanhempien ja päiväkodin taholta. Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus. Tekijä halusi opinnäytetyössään saada kaksi eri näkökulmaa sopeutumiseen ja sen tukemiseen, ja hän toteutti lomakekyselyt kahdessa eri päiväkodissa pienten osastolla lasten vanhemmille, sekä kyseisen osaston työntekijöille. (Taipalus 2010.)

Taipaluksen opinnäytetyöstä selvisi, että lapset ovat sopeutuneet hoitoon hyvin ja suurella osalla ei ole ongelmia. Tutkimuksesta selvisi myös, että sopeutumista voidaan tukea monin tavoin, muun muassa tutustumalla päiväkotiin ennen hoidon aloitusta, alun lyhyemmällä hoitopäivillä, positiivisuudella päivähoitoa kohtaan sekä unilelua hyödyntämällä. Myös ystävällisellä ja ammattitaitoisella henkilökunnalla katsottiin olevan vaikutusta lapsen hoitoon sopeutumiseen. Tutkimuksessa todettiin, että vanhempien tulisi saada tietoa siitä, kuinka sopeutumista voidaan tukea, kun monikaan ei tuntunut tietävän, miten tärkeä osa on riittävällä tutustumisella ennen hoidon aloitusta. Johtopäätöksissä Taipalus esitti, että jonkinlaisen esite tai tutustumiskansio hoidon aloitukseen liittyvistä asioista olisi hyvä tehdä. (Taipalus 2010.)

Sinkkosen ja Petit-Grasin opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa erilaisista keinoista ja käytännöistä, joilla tuetaan 1–3-vuotiaiden lasten päiväkotiin sopeutumista. Toisena tavoitteena oli edistää päivähoitoon sopeutumista tukevien käytäntöjen toteutumista sekä perheissä että päiväkodeissa niin, että hankittu tieto viedään vanhemmille ja päiväkodin

henkilöstölle. Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla Kouvolan alueella viidessä eri päiväkodissa yhteensä kahta lastentarhanopettajaa ja viittä lastenhoitajaa, sekä haastattelemalla kuutta 1-3-vuotiaan lapsen vanhempaa neljässä eri päiväkodissa. (Sinkkonen & Petit-Gras 2012.)

Sinkkosen ja Petit-Grasin opinnäytetyöstä selvisi, että lasta voidaan tukea sopeutumaan päiväkotihoidon monin eri tavoin. Keskeisenä sopeutumisen tukemisessa nähtiin se, että lapsi tuntisi olonsa turvalliseksi. Tutkimustuloksissa esitettiin löydetyt sopeutumista tukevat käytännöt ja keinot, joita olivat muun muassa sylissä pitäminen ja lohduttaminen sekä yhteisöllisyys. (Sinkkonen ym. 2012.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvaan opinnäytetyöni tutkimuksen toteutuksen kulun vaihe vaiheelta. Kerron tutkimuksen tavoitteet ja tutkimukselle asetetut kysymykset, rajaan tutkimuksen aiheen ja perustelen sen. Kuvaan käytetyn tutkimusmenetelmän ja tutkimuskohteet, sekä aineistonkeruu- ja analysointitavat. Lisäksi pohdin tutkimukseni luotettavuutta.

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää alle 3-vuotiaiden lasten hoitoon sopeutumisen edistämiseksi käytettyjä keinoja ja käytänteitä sekä niiden vaikuttavuutta (Joukahaisen työntekijöiden näkökulma). Lisäksi tavoitteena oli selvittää alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien tietämystä päiväkodin sopeutumisen tukemisen mahdollisuuksista, sekä vanhempien näkemystä oman lapsen hoitoon sopeutumisesta.

Tutkimuskysymyksiä oli yhteensä neljä. Kaksi ensimmäistä kysymystä oli suunnattu päiväkodin alle 3-vuotiaiden lasten hoidosta vastaaville työntekijöille ja kaksi jälkimmäistä kysymystä alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille. Tutkimuskysymykset olivat:

1. Mitä toimintatapoja ja työmuotoja lasten hoitoon sopeutumisen edistämiseksi on käytetty?
2. Miten toimintatavat ja työmuodot ovat tukeneet sopeutumista?
3. Mitä lasten vanhemmat tietävät päiväkodin sopeutumisen tukemisen keinoista?
4. Miten vanhemmat kokevat oman lapsensa sopeutuneen hoitoon?

5.2 Tutkimuksen rajaus ja perustelut

Opinnäytetyön aiheen syntymisen jälkeen minulle oli heti selvää, että on tarkoituksenmukaista tutkia lasten hoitoon sopeutumista sekä työntekijöiden että lasten vanhempien näkökulmasta. Päivähoidon työntekijöillä on näkemystä lasten hoitoon sopeutumisesta päivähoitopäiviltä, kun taas lasten vanhemmat näkevät, jos lapsi reagoi jotenkin hoidossa oloaan ja eroa vanhemmistaan omassa kodissaan. Päivähoidon

henkilökunta voi arvioida pienten lasten sopeutumista eri tavalla, kuin lasten vanhemmat, koska osa lasten sopeutumisvaikeuksista ilmenee pelkästään kotona. (Keskinen & Hopearuoho-Saajala 2000).

Alle kolmivuotiailla päivähoitoon sopeutuminen on vaikeampaa, koska tämänikäisten lasten aikakäsitys on vielä puutteellinen. Pieni lapsi ei pysty pitämään vanhempaa mielessään pitkän hoitopäivän ajan, eikä ymmärrä, mitä tarkoittaa esimerkiksi kahdeksan tunnin mittainen erossaoloaika vanhemmista. (Kanninen ym. 2012; Rusanen 2011.) Tähän teoriatietoon nojaten opinnäytetyöni tutkimus rajautui siis luonnollisesti koskemaan alle kolmivuotiaita lapsia ja heidän hoitoon sopeutumistaan.

Halusin kohdistaa tutkimukseni koskemaan pieniä lapsia myös sen vuoksi, koska pienten lasten päivähoito on koko ajan lisääntynyt. Päiväkoti, jossa toteutin tutkimukseni, on 129-paikkainen, jossa alle kolmivuotiaita lapsia on hoidossa 24. Kiinnostuin ajatuksesta lähteä tutkimaan sitä, miten pienet lapset ovat sopeutuneet isoon päiväkotiin. Koska alle kolmivuotias lapsi ei vielä pysty itse kertomaan hoitoon sopeutumiseen liittyvistä asioista, tutkimuskohteeni rajautui työntekijöihin sekä lasten vanhempiin.

5.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskohteet

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on kuvata todellista elämää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 161). Tutkimukseni tavoitteet määrittivät tutkimusmenetelmän valinnan. Oli tarkoituksenmukaista toteuttaa tutkimus laadullisena, koska tavoitteena oli selvittää päiväkodin sopeutumisen tukemiseksi käyttämiä keinoja ja niiden vaikuttavuutta, sekä vanhempien tietämystä käytetyistä keinoista että vanhempien näkemystä oman lapsensa sopeutumisesta. Tarkoitus oli siis tutkia sopeutumiseen liittyviä asioita ja asioiden merkityksiä. Kvalitatiivisessa, eli laadullisessa tutkimuksessa selvitetään merkityksiä, kun taas kvantitatiivisessa, eli määrällisessä tutkimuksessa käsitellään numeroita. (Hirsjärvi ym. 2014, 137).

Laadullisessa tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedon keruun välineenä. Tutkimuskohteet valitaan tarkoituksenmukaisesti, ja kohdetta pyritään tutkimaan

mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2014, 164.) Opinnäytetyöni tutkimuskohde koostui kahdesta joukosta, joista ensimmäinen oli Joukahaisen päiväkodin alle kolmivuotiaiden lasten ryhmissä työskentelevät kolme lastenhoitajaa ja kaksi lastentarhanopettajaa. Ensimmäiselle tutkimuskohteelle, eli työntekijöille, toteutin ryhmähaastattelun. Toinen tutkimuskohteeni oli samaisen päiväkodin alle kolmivuotiaiden lasten vanhemmat. Vanhemmille tein kyselylomakkeen. Niin kuin olen aiemmin tuonut esille, tutkimukseni aiheen kannalta oleellista oli valita tutkimuskohteeksi sekä työntekijät, että lasten vanhemmat. Mielestäni kahden eri tutkimuskohteen hyödyntäminen mahdollisti aiheen syvemmän ja kokonaisvaltaisen tutkimisen.

5.4 Aineiston keruu ja analysointi

Haastattelu ja kysely kuuluvat laadullisen tutkimuksen yleisiin aineistonkeruumenetelmiin. Niitä voidaan käyttää vaihtoehtoisina, rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltynä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73.) Tutkimusaineistoni koostui työntekijöille toteuttamastani ryhmähaastattelusta sekä vanhemmille suunnatusta kyselylomakkeesta.

Haastattelun etuna on se, että siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa. (Hirsjärvi ym. 2014, 204). Myös joustavuus katsotaan eduksi haastattelussa. Haastattelijalla esittää kysymykset siinä järjestyksessä, kuin on aiheellista, hän voi toistaa kysymyksiä, oikaista väärinkäsityksiä ja käydä keskustelua tutkittavien kanssa. Puolistrukturoidussa haastattelussa, eli teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa kysymyksien avulla pyritään löytämään vastauksia asetettuun tutkimusongelmaan, eli tutkimuskysymyksiin. (Tuomi ym. 2002, 75- 77.) Ryhmähaastattelun avulla saadaan kerättyä tehokkaasti tietoa, koska tietoa saadaan usealta henkilöltä yhtä aikaa. Ryhmähaastattelun etuna on se, että ryhmä voi auttaa, jos kysymys on muistinvaraisista asioista. Ryhmä voi auttaa myös väärinymmärrysten korjaamisessa. (Hirsjärvi ym. 2014, 210- 211.)

Kyselylomakkeiden avulla voidaan kerätä tietoa tosiasioista, käyttäytymisestä ja toiminnasta, tiedoista, arvoista, asenteista, uskomuksista, käsityksistä ja mielipiteistä. Kyselylomakkeita voidaan muotoilla monella tavalla, ja ne voivat sisältää avoimia ja/tai

monivalinta kysymyksiä. Lomake voidaan lähettää esimerkiksi organisaation, instituution tai yhteisön välityksellä. (Hirsjärvi ym. 2014, 196- 198.)

Työntekijöille suunnatun ryhmähaastattelun toteutin Joukahaisen päiväkodissa syksyllä 2014. Haastatteluun osallistui päiväkodin alle kolmivuotiaiden lasten ryhmissä työskentelevät kolme lastenhoitajaa ja kaksi lastentarhanopettajaa. Yksi lastenhoitajista oli sairastumisen vuoksi estynyt osallistumaan haastattelutilanteeseen. Haastattelu kesti 40 minuuttia ja äänitin sen i phone puhelimeni. Haastattelupohjassa (LIITE 1) oli etukäteen valitsemiä teemojen pohjalta muodostetut valmiit kysymykset. Ennen haastattelun toteuttamista, hyväksyin haastattelupohjan opinnäytetyötäni ohjaavalla opettajalla sekä työelämän ohjaajalla, eli tutkimuspäiväkodin johtajalla.

Ryhmähaastattelu onnistui mielestäni hyvin. Haastattelutilanne oli luonteva, johon vaikutti varmasti osaltaan se, että ennen varsinaista haastattelua, tutustuin haastateltavien kanssa, ja kerroin heille opinnäytetyöstäni, erityisesti sen tutkimusosuudesta. Kerroin heille myös, että tutkimusta tehdessäni, noudatan tutkimuseettisiä periaatteita, johon liittyen heidän henkilöllisyytensä ei voida valmiista opinnäytetyöstäni tunnistaa. Vuorovaikutus haastattelutilanteessa oli avointa ja runsasta. Jokainen tutkittava osallistui keskusteluun. Esitin kysymykset haastattelupohjassa olevassa järjestyksessä, mutta joihinkin kysymyksiin palattiin vielä myöhemmin uudelleen, ja osan kysymyksen kohdalla oli tarpeen esittää tarkentavia lisäkysymyksiä.

Litteroinnilla tarkoitetaan sitä, että tallennettu aineisto kirjoitetaan puhtaaksi sanasanaisesti. (Hirsjärvi ym. 2014, 222). Haastattelun toteuttamisen jälkeen kirjoitin nauhoitetun äänitteen ylös sana sanalta Word-tekstinkäsittelyohjelmalla. Sen jälkeen hävitin haastatteluäänitteen puhelimestani.

Lasten vanhemmille suunnatun kyselyn toteutin joulukuussa. Kyselyyn aineistonkeruumenetelmänä päädyin, kun ajattelin, että saan sillä tavalla laajimmin vastauksia tutkimusongelmiini. Koska lasten vanhemmat eivät tunteneet minua, ajattelin, että heille on todennäköisesti mielekkäintä ja vaivattominta osallistua tutkimukseeni kyselylomakkeeseen vastaamalla. Kyselylomake oli myös päiväkodin johtajan toive. Jaoin kyselylomakkeita yhteensä 29 kappaletta, jokaisen alle kolmivuotiaan lapsen omaan lokerikkoon. Kyselylomake (LIITE 3) sisälsi sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä.

Kyselyn alkuun laitoin mukaan saatekirjeen (LIITE 2), jossa esittelin itseni, kerroin oppinnäytetyöni aiheen, tutkimuksen tarkoituksen ja toteutustavan, sekä kyselyn vastausajan ja palautuspaikan. Vastausaikaa kyselylle annoin viikon. Kyselyitä palautui yhteensä 16 kappaletta, eli vastausten osuus koko määrästä oli 55 %.

Kyselyitä palautui mielestäni hyvin ja riittävästi. Suurempi vastausprosentti olisi voinut olla liian suuri yksin käsiteltäväksi. Kysymyksiin vastaaminen oli joidenkin lomakkeiden osalta vaillinaista tai virheellistä. Joihinkin kysymyksiin vastattiin puutteellisesti tai ei vastattu ollenkaan. Virheellinen vastaaminen ilmeni niin, että monivalintakysymyksissä vastaus oli sijoitettu valmiiden vaihtoehtojen väliin. Vastaamattomuuteen on voinut vaikuttaa moni asia, kuten vastaajan alhainen motivaatio kyselyä/aihetta kohtaan tai yksittäisen kysymyksen ymmärtämättömyys.

Teemoittelu on laadullisen aineiston tavallisimpia analyysimenetelmiä. Laadulliselle analyysille ominaista on ymmärtämiseen pyrkivä lähestymistapa ja päätelmien tekeminen. Tutkimusaineistosta analysoidaan tutkimusongelman kannalta oleellinen materiaali. Kaikkea saatua materiaalia ei ole tarpeen analysoida. (Hirsjärvi ym. 2014, 224- 225.)

Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa saadaan kerätty aineisto järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. Sisällönanalyysissa pyritään kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti ja tarkoituksena on etsiä tekstin merkityksiä. Sisällön erittely tarkoittaa dokumenttien analyysia, jossa tekstin sisältöä kuvataan kvantitatiivisesti, eli määrällisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105- 107.)

Analysoin tutkimusaineistoni sisällönanalyysimenetelmää apuna käyttäen. Käsittelin ensimmäisenä ryhmähaastattelun. Analysoinnin aluksi teemoittelin ryhmähaastattelusta litteroimani aineiston. Teemat syntyivät tutkimusongelman kannalta oleellisista asioista. Teemojen muodostamisen jälkeen alleviivasin litteroidusta ja tulostamastani aineistosta teemojen kannalta oleelliset asiat, jotka sitten kirjasin tutkimustuloksiin. Tutkimusongelman kannalta tarkoituksettoman aineiston jätin analysoimatta.. Kyselylomakkeen analysoinnissa hyödynsin myös teemoittelua. Lomaketta lähdin purkamaan kuitenkin kysymys kysymykseltä. Kirjasin tuloksiin kyselyistä lähes jokaisen kysymysten vastaukset, koska katsoin sen tarpeelliseksi tutkimusongelman kannalta. Kyselylomakkeen tulosten kirjaamisessa hyödynsin sisällönanalyysin lisäksi

sisällönerittelyä, koska tekstiä oli tarpeen kuvata myös kvantitatiivisesti, kuvioiden muodossa. Tutkimustuloksilla pyrin vastaamaan tutkimusongelmiini. Johtopäätöksissä ja pohdinnassa puolestaan pyrin ymmärtämään ja selittämään tuloksia sekä tekemään päätelmiä saaduista tuloksista.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen teossa on pyrittävä välttämään virheiden syntymistä, ja kaikissa tutkimuksissa on siis tarpeen arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen reliaaabeliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta, eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen validiudella, eli pätevyydellä puolestaan tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Mittarit ja menetelmät eivät välttämättä vastaa sitä todellisuutta, mitä tutkija kuvittelee tutkivansa. Esimerkiksi kyselylomakkeiden kysymyksiin vastaaminen on saattanut olla runsasta, mutta vastaajat ovat saattaneet käsittää monet vastaukset toisin, kuin tutkija on ajatellut. (Hirsjärvi ym.2014, 231- 232.)

Ryhmähaastattelu, jonka toteutin kasvokkain tutkittavien kanssa, ja joka äänitettiin, osoittaa mielestäni menetelmänä tutkimuksen reliaaabeliutta ja validiutta. Tutkittavat pyysivät haastattelutilanteessa minua selventämään joitakin kysymyksiä, ja minä puolestani pyysin tarkennusta sekä kysyin lisäkysymyksiä joidenkin kysymysten kohdalla. Haastattelusta ei siis saatu sattumanvaraisia tuloksia, vaan haastateltavien aitoja tietoon ja kokemukseen perustuvia tuloksia. Ryhmähaastattelu oli mielestäni menetelmänä pätevä, koska olin miettinyt haastattelukysymykset tarkasti sellaiseen muotoon, että niillä saadaan vastauksia tutkimusongelmiin, ja sain tutkittavilta vastauksia jokaiseen haastattelupohjan kysymykseen. Haastattelutilanteen äänitys takasi sen, että tulokset voitiin esittää tosina, juuri sellaisessa muodossa, kuin tutkittavat ne ilmaisivat.

Lasten vanhemmille tehdyn kyselylomakkeen reliaaabelius ilmeni saaduissa vastauksissa. Suurin osa vanhemmista oli vastannut lomakkeen jokaiseen kysymykseen. Lähes kaikki lomakkeen kysymykset olivat monivalintakysymyksiä, joka luultavasti lisäsi kysymysten ymmärrettävyyttä. Monivalintakysymyksiin vastaaminen on tutkittaville myös vaivattomampaa, joka osaltaan voi lisätä sitä, että saadut vastaukset ovat huolella mietittyjä

totuudenmukaisia. Kyselylomakkeen reliaaabeliutta ja validiutta heikentää se, että kysymyksiin vastaamattomuutta tai virheellistä vastaamista esiintyi vähän 8/14 kysymyksessä. Vastaamatta jättäminen ja virheellinen vastaaminen on tuotu näkyviin tutkimustuloksiin. Sitä esiintyi kuitenkin niin vähän, että se ei mielestäni vaikuta oleellisesti kyselyistä saatuihin tutkimustuloksiin ja niistä tehtyihin arvioihin ja johtopäätöksiin. Kysymyksiin vastaamatta jättäminen ilmeni pääasiassa niin, että samassa kyselylomakkeessa oli jätetty useampi eri kohta tyhjäksi. Vastaamatta jättäminen saattoi johtua osaltaan myös siitä, että vastaaja ei ollut ymmärtänyt kysymystäni. Virheellinen vastaaminen näkyi monivalintakysymyksiin vastaamisessa niin, että rasti oli sijoitettu valmiiksi asetettujen vaihtoehtojen välimaastoon. Tämän arvioin johtuvan siitä, että vastaajat kokivat annetut vaihtoehdot liian jyrkkinä tai kokivat annettuja vaihtoehtoja olevan liian vähän, ja eivät sen vuoksi pystyneet sijoittamaan vastaustaan valmiiksi annettuihin kohtiin.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa se, kun tutkimuksesta käy ilmi tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkkuus koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. (Hirsjärvi ym. 2014, 232.) Tutkimuksessani on selvästi näkyvillä tutkimuksen toteutuksen eri vaiheet. Tutkimuksessani kuvaan ja perustelen käytetyn tutkimusmenetelmän, tutkimuskohteet sekä aineiston keruu- ja analysointimuodot. Tutkimuksessani on useaan kertaan mainittuna tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset. Lisäksi olen kertonut tutkimukseni aiheen rajauksesta ja perustellut rajauksen.

Sekä laadullisessa että määrällisessä tutkimuksessa pätevyyttä voidaan tarkentaa käyttämällä tutkimuksessa useita menetelmiä. Useiden menetelmien hyödyntämisestä käytetään nimitystä triangulaatio. Aineistotriangulaatiossa saman ongelman ratkaisemiseksi kerätään useita erilaisia tutkimusaineistoja. (Hirsjärvi ym. 2014, 233.) Niin kuin olen aiemminkin tuonut esille, tutkimusongelmani kannalta järkevintä oli kerätä tutkimusaineisto kahdelta eri kohderyhmältä, sekä haastatteleamalla että kyselylomakkeen avulla. Mielestäni tutkimukseni pätevyyttä lisää se, että hyödynsin tulosten saamiseksi aineistotriangulaatiota. Sain tuloksia laajasti ja mahdollisimman monesta eri näkökulmasta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksilla haettiin vastauksia seuraaviin tutkimusongelmiin;

1. Mitä toimintatapoja ja työmuotoja lasten hoitoon sopeutumisen edistämiseksi on käytetty?
2. Miten toimintatavat ja työmuodot ovat tukeneet sopeutumista?
3. Mitä lasten vanhemmat tietävät päiväkodin sopeutumisen tukemisen keinoista?
4. Miten vanhemmat kokevat oman lapsensa sopeutuneen hoitoon?

6.1 Työntekijöiden ryhmähaastattelu

Ryhmähaastatteluun osallistui viisi työntekijää; kaksi lastentarhanopettajaa ja kolme lastenhoitajaa. Yksi lastenhoitajista oli estynyt osallistumaan haastattelutilanteeseen. Haastateltavat toivoivat, että heidän ammattinimikkeensä (lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja) ei näkyisi tutkimustuloksissa. Sen vuoksi käytän tuloksissa nimikkeitä haastateltavat, työntekijät tai varhaiskasvattajat.

6.1.1 Sopeutumisen tukemisen keinot

Pyysin varhaiskasvattajia kertomaan, mitä toimintatapoja ja työmuotoja lasten hoitoon sopeutumisen tukemiseksi on käytetty. Perehdyttyäni sopeutumisen tukemisen muotoihin, osasin odottaa haastateltavilta laajaa vastausta kysymykseeni. Varhaiskasvattajat nimesivätkin useita toimintatapoja ja työmuotoja, joilla he työssään pyrkivät auttamaan lasta sopeutumaan.

Merkittäväksi sopeutumista tukevaksi työmuodoksi mainittiin **kasvatuskumppanuus**. Kasvatuskumppanuuden nähtiin toteutuvan perheiden kanssa tehtävällä runsaalla yhteistyöllä. Työntekijät kertoivat myös lapsen hoidon aloitusprosessista, eli kasvatuskumppanuuden polusta, jonka katsoivat sisältävän monia vaiheita ja seikkoja (näkyvät tummennettuina), joilla lasta autetaan sopeutumaan. Kasvatuskumppanuuden polusta yhdeksi lapsen sopeutumista tukevaksi keinoksi nousi lapsen kotiin tehtävä

kotikäynti. Kotikäyntiä ehdotetaan lapsen vanhemmille silloin, kun varhaiskasvattaja ottaa ensimmäisen kerran yhteyttä (puhelimitse) hoidon aloittavan lapsen vanhempiin.

Ehotetaan vanhemmille, että haluatteko kotikäyntiä, jossa lapsi pääsee tutustumaan omassa tutussa ympäristössä tulevaan hoitajaan. Se on tavallaan se kotikäynti meidän tiedon saantia lapsesta ja sitte tutustuminen päiväkotiin, ko äiti ja lapsi tai isä ja lapsi tai kaikki tulee, niin tavallaan silloin sitte päiväkotiin tutustutaan.

Mun mielestä siinä on niinku just se, että ku me mennään sinne kotiin, niin me nähään se lapsen ympäristö. Sit ku se kertoo meille jotaki täällä vaikka, niin me pystytään tavallaan, että ”niin se oli se sun semmonen mikä sielä kotona”.

..me ei todellakaan tunkeuduta sinne kotiin. Mää näkisin sen niinki, että antaa sille lapselle mahdollisuus siellä omassa tutussa ympäristössä tutustua meihin. Et se ois sitte niinku helpompaa sille lapsellekki.

Varhaiskasvattajat kertoivat, että **kotikäynnin tekee lapsen omahoitaja.** Viimeistään kotikäynnillä sovitaan perheen kanssa **tutustumiskäynti päiväkotiin.** Tutustumiskäynnillä käydään päiväkodin asioita läpi ja tarkoituksena on, että lapsi näkee myös tulevan pienryhmänsä toimintaa ja kaverit. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että erityisesti pienen lapsen kohdalla **tutustumiskäyntejä päiväkotiin tulisi olla useita.**

..Siinä tutustumisessa.. ettei yksi kerta riitä semmoselle ihan pienelle. Että usiamman kerran sen hoijon alkua, jos se on vaan mahollista.

Vanhemmillehan me kerrotaan siinä kans myös tätä meidän päivärytmiä, että miten me täällä edetään ja esitellään paikat. Vanhemmatki sitte tietää, että mitä me täällä touhutaan ja tehhään, ja missä liikutaan ja millon.

Haastateltavat kertoivat, että vanhemmille tarjotaan lisäksi mahdollisuus myös sellaiseen tutustumiskäyntiin, että he saavat tulla käymään päiväkodissa ilman lastaan. Tämän katsottiin toteutuvan kuitenkin vain harvoin. Haastateltavat toivat esille, että kun lapsen hoito alkaa, pyritään toteuttamaan **pehmeä lasku,** eli lyhyemmät hoitopäivät. Pehmeä lasku nähtiin lapsen kannalta hyvänä asiana. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että **omahoitaja on ottamassa lasta vastaan päiväkotiin tullessa.**

..Ainaki ensimmäisinä päivinä ois se omahoitaja ottamassa vastaan. Että aamulla se kontakti, ko päiväkotiin tullee, niin ois se tutut kasvot vastassa.

Ja varsinki, jos se on hyvin pieni, vaikka alle vuojen ikänenki, niin sillon pyritään, että on se sama hoitaja, omahoitaja aina aamusin vastassa.

Haastateltavat kertoivat, että kotikäynnillä vanhemmille annetaan esite päiväkodista sekä **lapsesta täytettävä ensitietolomake**. Ensitietolomake on tarkoitus tuoda lapsen hoitopaikkaan hoidon alussa. Sitä pidettiin tärkeänä siksi, että työntekijät saavat sitä kautta tärkeitä tietoja lapsesta, jotka heidän tulee huomioida lapsen kanssa toimiessaan. Haastateltavat mainitsivat tärkeiden tietojen olevan esimerkiksi lapsen allergiaan liittyviä asioita.

Haastateltavat mainitsivat kasvatuskumppanuuden polun eri vaiheiden lisäksi muitakin toimintatapoja ja työmuotoja (näkyvät tummennettuina), joilla lasten sopeutumista tuetaan. Näitä olivat **pienryhmätoiminta, omahoitajuus, säännöllinen päivärytmi, toistuvat rutiinit ruokailu- ja nukkumistilanteissa, lapsen yksilöllisyyden huomioiminen ja toimintaan opettaminen, päiväohjelman seuraaminen kuvista, herkkä ja läsnäoleva aikuinen, työntekijöiden tiimityö**. Yhdeksi merkittäväksi sopeutumista tukevaksi keinoksi mainittiin **turvaesineen käyttö**. Turvaesine saattoi olla esimerkiksi lapsen harso, unilelu, tutti tai oman äidin kuva. Turvaesineen käyttö nähtiin sopeutumisen tukemisen kannalta hyödyllisenä monenlaisissa tilanteissa.

.. On niitä semmosia lapsia, jotka ei halua, että tulee hirviän lähelle ja koskettaa. Sitte hyväksytään se, että okei, no ota tämä sinun turvakalu. Ollaan kuitenkin niinkö lähellä ja saatavilla.

Aamulla tullessa hoitoon, monella lapsella on kainalossa se, että tavallaan siinä eronhetkellä se on turvana..

.. Monesti niillä saattaa olla joku nallukka tai äitin riepu tai tämmönen.. Yleensähan me nostetaan ne sitte päivän ajaksi pois. Mutta semmosella lapsella annetaan olla, jos hän näyttää, että hän tarvii sitä.

Se on nukutuksesa mukana.

Ja jos tulee joku.. kaatuu tai tulee jostaki hirveen paha mieli, niin totta kai se sillon voiijaan hakia..

Haastateltavat toivat esille lapsen sopeutumista tukeviksi keinoiksi myös **ajan antamisen lapsen sopeutumiselle** sekä **vanhemman mielessä pitämisen**.

Pittää niinku antaa sitä aikaa. Lapsi niinku vaistuaa sen, jos aikuinen ressaat siitä sen sopeutumisesta..

.. me puhutaan kuitenkin äitistä ja isästä.. Hyväksytään se ikävä..

Yksi haastateltavista kertoi, että toisinaan lapsen sopeutumista voi tukea se, kun **omahoitaja vaihdetaan**.

..vähä katotaan, että minkälaisia lapsia on, ja myös lapset valitsee tietyn hoitajan. Jos näyttää siltä, että ei passaa, niin sitte me tehhään vaihtoja.

6.1.2 Sopeutunut lapsi ja sopeutumisaika

Työntekijät kertoivat käytössä olevien työmuotojen ja toimintatapojen tukevan lasten hoitoon sopeutumista hyvin. Heidän mielestään sopeutumisen tukemiseksi tehtävä työ on riittävää ja tuloksellista. He mainitsivat lapsessa näkyviä sopeutumisen merkkejä, jotka ovat seurausta sopeutumisen tukemiseksi tehtävästä työstä.

.. silloin ko semmonen pieni lapsi lähtee, uskaltautuu irrottautua siitä äidin helmasta ja hoitajan helmasta. Että se uskaltautuu tutkimaan konttaamalla ja menee ottamaan ite lelun. Silloin minä pitäisin sen, että se on niinku sopeutunut. Et hän rohkenee liikkua siellä ympäristössä.

Silloin ku se uskaltaa leikkiä vapaasti ja liikkua.

..Se uskaltaa kiukutella meille ja näyttää kaikki tunteet. Se uskaltaa olla se minä itse, oma itsensä.

..Jää mielellään hoitoon.

..Vaikka on sopeutunutki, niin voi itkiä.. se, että kun itkua näyttää, niin sitä vaan näyttää äitille, että äiti tykkään susta. Äiti ko on menny, niin itkut loppuu.

Omahoitajan tekemä kotikäynti lapsen kotiin sekä omahoitajan läsnäolo päiväkodilla nähtiin merkittävänä tekijänä lapsen turvallisuuden tunteen ja sopeutumisen kannalta.

Ja kun me käyään kotona, niin jos on tämmöinenki lapsi, joka osaa jo puhua, niin se muistelee aina, että niinkö sää kävit silloin meillä, että sillä on lapselle merkitystä. Jos se hoitaja on käynyt siellä kotona, niin lapselle

tullee heti niinku jonkulainen kiintymyssuhte, tavallaan kasvojenpiirteisiin ja näin..

..Että ku lapsi näkee, että vanhemmat ja hoitaja juttelee sillä tavalla ihan luontevasti keskenään, eikä se oo mitenkään laitosmainen se tilanne, ku sielä istuskellaan ja jutellaan. Niin se lapsiki ajattelee, että no tuo äitikin tuntee tuon ja niin edelleen..

..Se pieni lapsiki heti rauhoittuu, heti sen hoitajan sylissä, joka on käyny sielä kotona.

Meillä on se yks lapsi.. Se itki, että ku mää en ollukkaan aamulla ottamasa vastaan. Se oli mun oman pienryhmän lapsi. Se itki siihen asti, ja ku mää tuln, niin se loppu. Ja sen jälkeen, jos mää menin sen selän taakse, niin se alko heti. Meillä oli hirveen symbioottinen suhde.. Sitte ku se löytyi sen, niin se uskalsi olla jo toistenki kans.

Pyysin haastateltavia kertomaan, missä ajassa lapset keskimäärin sopeutuvat hoitoon. Yllätyin positiivisesti siitä, että työntekijät katsoivat valtaosan lapsista sopeutuneen hoitoon puolta vuotta huomattavasti lyhyemmässä ajassa. Haastateltavilla oli monenlaista näkemystä keskimääräisestä sopeutumisajasta. Yhden näkemys oli, että suurin osa lapsista sopeutuu parissa viikossa, kun taas yksi haastateltavista sanoi keskimääräiseksi sopeutumisajaksi kaksi viikkoa - kuukausi. Yksi haastateltavista kertoi esimerkin, jossa lapsi oli sopeutunut vasta kahden kuukauden jälkeen, ja toinen haastateltavista kertoi esimerkin, jossa lapsen sopeutuminen tapahtui muutamassa päivässä.

Kaks kuukautta. Nii sillon mää näin, että nyt. Nyt me ollaan niinku tosi hyvin sopeuduttu . Sopeuduttu siihen tilanteeseen. Tuli semmonen ihan uudenlainen riemu siitä lapsesta.. Se semmonen, miten se toimi tässä tilassa. Niin sen niinku näki, että noniin, nyt se oli tässä.

Mulla oli kesällä yks alle vuosikas, niin se kolme päivää itki ihan taukoamatta, ei syöny, eikä nukkunu, vaan oli sylissä ja huusi.. Se sen kolme päivää huusi aamusta sinne iltapäivään asti, ja sitte se loppu se huuto, ja siitä asti se on ollu aivan niinku päivänpaiste. Ja sitte sen jälkeen suopu kaikille.

6.1.3 Sopeutumisvaikeudet

Lasten hyvästä hoitoon sopeutuvaisuudesta kertoo lyhyiden sopeutumisaikojen lisäksi myös se, että vain harvoilla lapsilla ilmenee sopeutumisongelmia puoli vuotta hoidon aloituksen jälkeen. Lapsilla, joilla esiintyy sopeutumisvaikeuksia vielä puoli vuotta hoidon

aloituksen jälkeen, vaikeudet ilmenevät aamuitkuina, työntekijöihin takertumisena ja aloittekyvyttömyytenä leikkiin ryhtymisen suhteen.

Ei ehkä osaa aloittaa leikkiä ilman, että se aikuinen tulee siihen kaveriksi..
läsnä.

Se vaatii aikuisen läsnäolon koko ajan.

Aamuitkut.

..Sitte on niinkö varjona perässä.

Haastateltavien keskusteluista ilmeni myös, että lapsen sopeutumisen tulkitseminen voi olla joskus vaikeaa ja ristiriitaista, sekä se, että lapsen sopeutuminen on saattanut olla myös näennäistä.

..Ko siinäkihän on se ikävaihe juttu. Että se voi olla ihan normaalia uhmaikkää sitte, että se ei välttämättä kieli mistää sopeutumisvaikeuksista.

..Saattaa tulla niitä kausia, että saattaa olla vaikka pari viikkoa, että aina on hirveen takkusta se hoitoon jääminen ja itkun kanssa, vaikka ois aikasemmin ollu semmonen, että reippaasti jää..

6.2 Vanhempien kysely

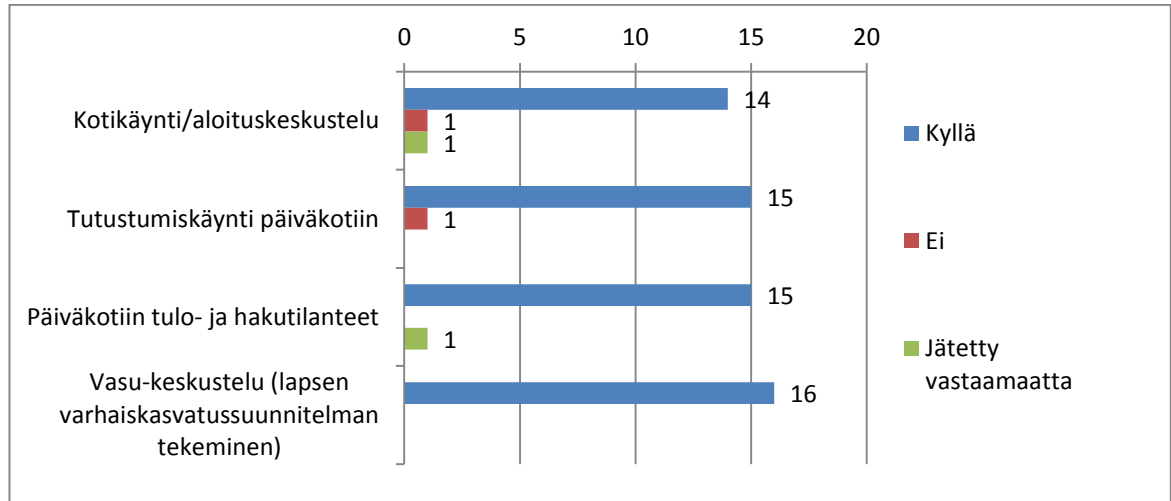
Vanhempien kyselyyn sain vastauksia 16 kpl (N=16). Jaoin kyselyt päiväkodin jokaisen alle kolmivuotiaan lapsen vanhemmalle (yksi kysely yhteen perheeseen), yhteensä 29 kpl. Kyselyn vastausprosentti oli 55 %.

Vastaajista äitejä oli 11 (69 %), isiä 1 (6 %) ja molempia vanhempia 4 (25 %). Vastaajien lapsista 5 (31 %) oli tyttöjä ja 11 (69 %) oli poikia. Vanhempien lapsista 6 (38 %) on aloittanut hoidon alle 1-vuotiaana, 8 (50 %) 1-vuotiaana ja 2 (12 %) 2-vuotiaana. Vastaajien lapsista 13:sta (81 %) oli sisaruksia, ja 10:lle (63 %) nykyinen hoitopaikka oli lapsen ensimmäinen hoitopaikka.

6.2.1 Vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen vuorovaikutus sopeutumiseen liittyvistä asioista

Kysyin vanhemmilta, onko heidän lapsensa hoitoon sopeutumisesta keskusteltu kotikäynnin/aloituskeskustelun yhteydessä, päiväkotiin tutustumiskäynnillä, päiväkotiin tulo- ja hakutilanteissa ja vasu-keskusteluissa (lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen). Vanhemmat ja varhaiskasvattajat olivat keskustelleet sopeutumiseen liittyvistä asioista hyvin kussakin edellä mainitussa tilanteessa (KUVIO 1).

Vastaajista 14 kertoi, että sopeutumisesta on keskusteltu kotikäynnin/aloituskeskustelun yhteydessä, 1 kertoi, että ei ole keskusteltu ja 1 jätti vastaamatta tähän kohtaan. Päiväkotiin tutustumiskäynnin yhteydessä sopeutumisesta oli keskusteltu 15 vastaajan kohdalla, ja ei keskusteltu 1 vastaajan kohdalla. Vastaajista suurin osa (15) kertoi, että sopeutumisesta on keskusteltu päiväkotiin tulo- ja hakutilanteissa, ja 1 jätti vastaamatta tähän kohtaan. 16 vastaajaa (100 %) olivat sitä mieltä, että sopeutumisesta on keskusteltu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen yhteydessä.

KUVIO 1. Varhaiskasvattajien ja vanhempien välinen keskustelu sopeutumiseen liittyvistä asioista. Kuviossa vastaajien määrä ilmoitettu kappalemäärinä (N=16).

Vanhemmat kokivat, että ovat saaneet riittävästi tietoa siitä, miten vanhemmat ja päivähoiton henkilöstö voivat tukea lapsen hoitoon sopeutumista. Vastaajista suurin osa (15) oli saanut riittävästi tietoa päiväkodin keinoista tukea lasta sopeutumaan, ja 1 jätti

vastaamatta tähän kohtaan. Kun kysyin lomakkeessa vanhemmilta, ovatko he saaneet riittävästi tietoa heidän omista keinoista tukea lapsensa päiväkotiin sopeutumista, mainitsin esimerkeiksi vanhempien positiivisen asenteen hoitopaikkaa kohtaan ja lapsen runsaan huomioimisen hoitopäivän jälkeen. 14 vastaajista oli sitä mieltä, että oli saanut riittävästi tietoa siitä, miten vanhempana voi tukea lapsen hoitoon sopeutumista, 1 oli sitä mieltä, että ei ollut saanut riittävästi tietoa ja 1 jätti vastaamatta tähän kohtaan.

Kysyin vanhemmilta avoimena kysymyksenä, kokevatko he, että ovat saaneet vanhempana olla riittävästi tukemassa lapsensa hoitopaikkaan sopeutumista (esimerkiksi toiveita on kysytty/kuultu)? Vanhemmista suurin osa (13) vastasi lyhyesti ”kyllä”. 1 jätti vastaamatta tähän kohtaan ja 2 vastasi seuraavalla tavalla:

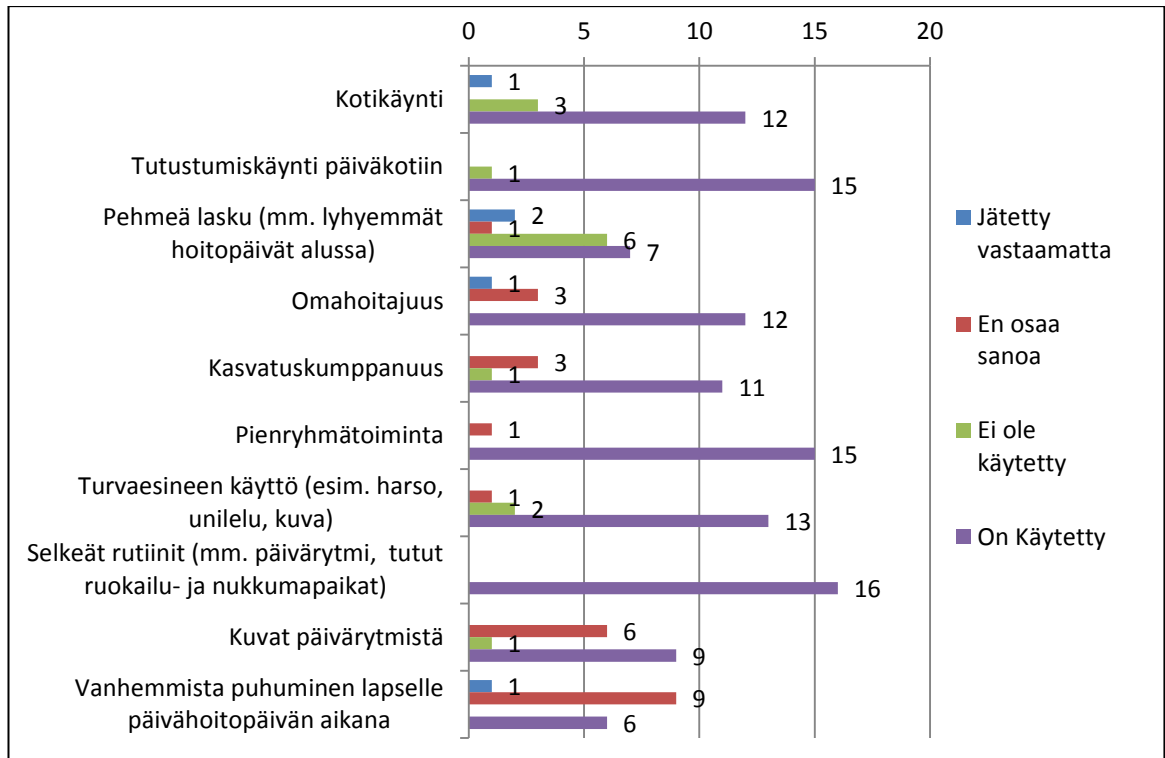
Vuorovaikutus toimii hyvin hoitajien kanssa.

Koskaan ei ole ollut suurempia ongelmia. Hyvä yhteistyö oman hoitajan kanssa. Lapset aistii ja katsoo mallia vanhemman käyttäytymisestä ja itsellä positiiviset ajatukset hoidosta.

6.2.2 Vanhempien tietämys lapsen sopeutumisen tukemisesta päiväkodissa

Kartoitin kyselyssä vanhempien tietämystä siitä, mitä sopeutumisen tukemisen keinoja heidän lapsensa kohdalla päivähoidossa on käytetty. Vanhemmilla oli hyvin tiedossa, miten heidän lapsensa hoitoon sopeutumista päivähoidossa on tuettu. Vastauksista ilmenee, että suurin osa vanhemmista tietää, että heidän lapsensa kohdalla on käytetty kotikäyntiä (75 %), tutustumiskäyntiä päiväkotiin (94 %), omahoitajuusmenetelmää (75 %), kasvatuskumppanuusmenetelmää (69 %), pienryhmätoimintaa (94 %), turvaesineen käyttöä (81 %) ja selkeitä rutiineita (100 %) (KUVIO 2).

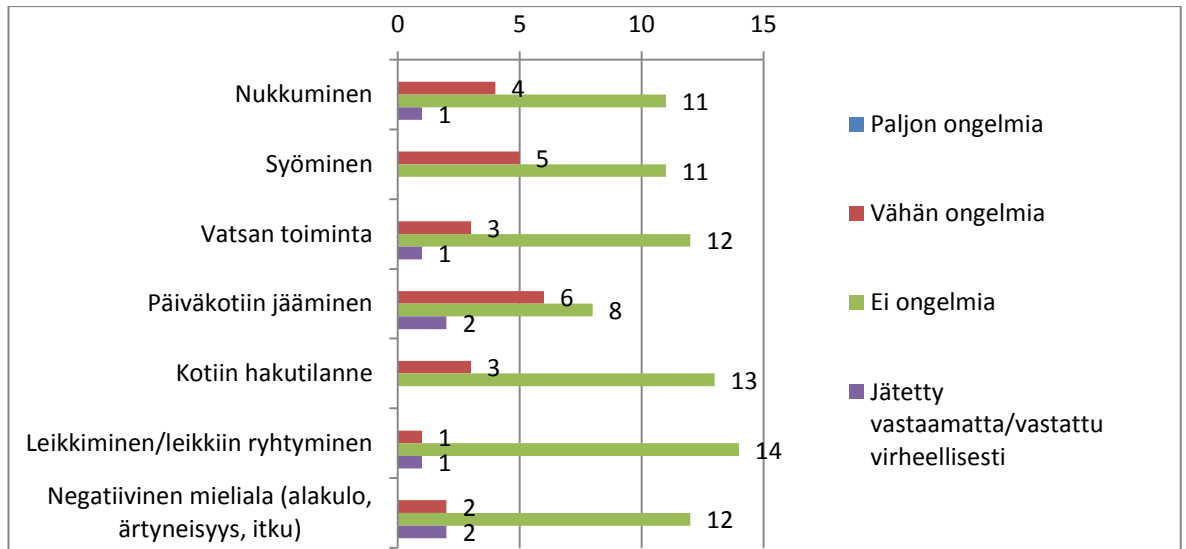
Vastaajista 9 (56 %) ei osannut sanoa, onko heidän lapsellensa puhuttu vanhemmista päivähoitopäivän aikana, ja vastaajista 6 (38 %) ei osannut sanoa, onko heidän lapsensa kohdalla käytetty päivärytmistä kertovia kuvia. 19 % vastaajista ei osannut sanoa, onko heidän lapsensa kohdalla käytetty omahoitajuus- ja kasvatuskumppanuusmenetelmää. 6 % jätti vastaamatta kotikäynnin, omahoitajuuden ja vanhemmista puhuminen lapselle päivähoitopäivän aikana osalta sekä 13 % jätti vastaamatta pehmeän laskun osalta (KUVIO 2).

KUVIO 2. Vanhempien tietämys sopeutumisen tukemiseksi käytetyistä keinoista päiväkodilla. Kuviossa vastaajien määrä ilmoitettu kappalemäärinä (N=16).

6.2.3 Vanhempien näkemys oman lapsen sopeutumisesta

Kysyin vanhemmilta, ilmeneekö heidän lapsensa kohdalla ongelmia, ja missä määrin seuraavissa asioissa: nukkuminen, syöminen, vatsan toiminta, päiväkotiin jääminen, kotiin hakutilanne, leikkiminen/leikkiin ryhtyminen ja negatiivinen mieliala (alakulo, ärtyneisyys, itku). Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että heidän lapsellaan ei ilmene ongelmia edellä mainituissa asioissa ja kaikki vastaajat (100 %) olivat sitä mieltä, että ongelmia ei ilmene paljon missään edellä mainituista. Vastaajista 14 (88 %) kertoi, että heidän lapsellansa ei ilmene ongelmia leikkimisessä/leikkiin ryhtymisessä. 81 % kertoi, että ongelmia ei ilmene kotiin hakutilanteissa, 75 % kertoi, että ongelmia ei ilmene vatsan toiminnassa ja negatiivisessa mielialassa sekä 69 %:lla vastaajien lapsista ongelmia ei ilmene syömisessä ja nukkumisessa. Vastaajista alle puolet kertoi lapsellansa ilmenevän vähän ongelmia päiväkotiin jäämisessä. Virheellistä vastaamista tai vastaamatta jättämistä ilmeni viidessä kohdassa. Virheellinen vastaaminen ilmeni niin, että kyselyssä rasti oli merkitty annettujen vaihtoehtojen väliin (KUVIO 3).

KUVIO 3. Vanhempien näkemys oman lapsensa sopeutumisvaikeuksista.

Kuviossa vastaajien määrä ilmoitettu kappalemäärinä (N=16).

Yhtä lukuun ottamatta, kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että heidän lapsensa on sopeutunut hoitoon. 1 jätti vastaamatta tähän kohtaan. Kysyin vanhemmilta avoimena kysymyksenä, missä ajassa heidän lapsensa oli sopeutunut hoitoon. 1 jätti vastaamatta tähän kohtaan. Saaduista vastauksista ilmeni, että lasten sopeutumisajat olivat lyhyitä, mutta vaihtelevia. Pisin lapsen sopeutumisaika oli kolme kuukautta, ja se oli 1 vastaajan näkemys. Vanhemmista (7), eli lähes puolet, olivat sitä mieltä, että heidän lapsensa sopeutui hoitoon 1- 2 kuukaudessa. 2 vastaajaa olivat sitä mieltä, että heidän lapsensa sopeutui 2- 3 viikossa ja 1 vastaaja kertoi lapsensa sopeutuneen muutamassa viikossa. 4 vastaajaa määritteli sopeutumisajan seuraavilla tavoilla:

Lyhyessä ajassa, en osaa sanoa tarkemmin.

Poika siirtyi toisesta ryhmiksestä Joukahaiseen, niin varmaan viikko.

Oli toisen hoitoviikon kotona. Sairastamisen jälkeen 3 viikkoa oli jo kun ois aina ollut.

Hyvin nopeaa heti hoidon alettua.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa pohdin saatuja tutkimustuloksia ja opinnäytetyön prosessia. Prosessin pohdinnassa otan kantaa opinnäytetyön tekemisen eri vaiheisiin ja tuon esille työn aikana tapahtunutta ammatillista kasvuani. Tulosten pohdinnassa arvioin ja teen johtopäätöksiä saaduista tutkimustuloksista ja vastaan tutkimukselle asetettuihin kysymyksiin.

7.1 Tulosten pohdinta

Tutkimustuloksista ilmeni, että Joukahaisen päiväkodin työntekijöillä on käytössä paljon erilaisia toimintatapoja ja työmuotoja, joilla he työssään pyrkivät tukemaan alle 3-vuotiaita lapsia sopeutumaan hoitoon. Näitä toimintatapoja ja työmuotoja olivat kasvatuskumppanuus, lapsen kotiin tehtävä kotikäynti, yksi tai useampi tutustumiskäynti päiväkotiin, lapsesta täytettävä ensitietolomake, pehmeä lasku (lyhyemmät hoitopäivät), omahoitajuus, omahoitajan läsnäolo lapsen tullessa hoitoon, omahoitajan vaihdos tarvittaessa, turvaesineen (esimerkiksi harso, unilelu, tutti, äidin kuva) käyttö, pienryhmätoiminta, säännöllinen päivärytmi, toistuvat rutiinit ruokailu- ja nukkumistilanteissa, lapsen yksilöllisyyden huomioiminen ja toimintaan opettaminen, päiväohjelman seuraaminen kuvista, herkkä ja läsnä oleva aikuinen, ajan antaminen lapsen sopeutumiselle, työntekijöiden tiimityö sekä vanhemman pitäminen lapsen mielessä (vanhemmista puhuminen). Mielestäni näin runsaasta käytössä olevien keinojen määrästä voidaan päätellä, että työntekijät pitävät tärkeänä lapsen hoitoon sopeutumisen tukemista. Työntekijöiden asiantuntijuutta osoittaa sekin, että he näkevät lapsen sopeutumisen ja sen tukemisen prosessina, joka kulkee vaihe vaiheelta, ja jonka tukeminen voidaan aloittaa jo prosessin alkuvaiheessa, eli lapsen kotiin tehtävällä kotikäynnillä.

Positiivisena asiana tuloksista nousi se, kuinka työntekijät pitivät sopeutumisen tukemisessa merkittävänä tekijänä turvaesineen käyttöä. Lapsen turvallisuuden tunteen kannalta olisi tärkeää, että päivähoidossa sallittaisiin turvalelun mukana pitäminen ja kantaminen aina, kun lapsi sitä itse haluaa (Rusanen 2011, 95). Työntekijät kertoivat, että turvaesineitä hyödynnetään monenlaisissa tilanteissa, kuten lapsen sitä halutessa, nukutuksessa, lohduttajana kaatumisen tai muun sellaisen yhteydessä, vanhemmista

erotessa ja niissä tilanteissa, kun lapsi ei halua työntekijää lähelleen. Pienet lapset tarvitsevat turvaesineitä lohduttajaksi usein myös kotioloissa. Päivähoidon alussa, kun lapsi on erossa tutusta henkilöstä, kuten äidistä, turvalelun merkitys voi olla kaksin verroin suurempi lapsen turvallisuuden tunteen lisääjänä. Lapsen hoidossa viihtyminen ja hoitoon sopeutuminen mahdollistuu vain, jos lapsi kokee olonsa turvalliseksi. Yllätyin positiivisesti siitä, kun yksi työntekijä kertoi, että lapsen sopeutumista voidaan yrittää auttaa joskus niin, että hänen omahoitajansa vaihdetaan toiseen. Tällainen toiminta osoittaa työntekijöiden joustamiskyvyn lisäksi heidän todellista halua toimia hoidossa olevien lasten ja heidän sopeutumisensa eduksi.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että päiväkodissa käytössä olevat sopeutumista tukevat työmuodot ja toimintatavat ovat olleet hyviä ja riittäviä, koska lapset ovat sopeutuneet päivähoitoon hyvin. Työntekijät kokivatkin, että sopeutumisen tukemiseksi tehtävä työ on ollut riittävää ja tuloksellista. Lasten hyvästä hoitoon sopeutumisesta kertoi lyhyet sopeutumisajat (muutamasta päivästä reilu kahteen kuukauteen), työntekijöiden mainitsevat lapsen käyttäytymisen piirteet (kuten uskallus tutkia, leikkiä ja liikkua vapaasti, uskallus kiukutella ja näyttää kaikki tunteet, mielellään hoitoon jääminen, turvan hakeminen omahoitajasta) sekä se, että vain harvoilla lapsilla ilmeni lieviä sopeutumisongelmia puoli vuotta hoidon aloituksen jälkeen.

Vaikka työntekijöillä oli monenlaista näkemystä lasten keskimääräisestä sopeutumisajasta, voidaan sanoa, että lapset ovat sopeutuneet hoitoon melko nopeasti, koska työntekijöiden mainitsema pisin sopeutumisaika oli reilu kaksi kuukautta. Lapsi sopeutuu päivähoitoon keskimäärin kuudessa kuukaudessa. (Helenius ym. 2001, 53- 54). Lapsen sopeutumisen ja sen, missä ajassa sopeutumisen katsotaan tapahtuneen, määrittely ei ole aivan yksinkertaista ja se on riippuvainen siitä, kuka asian määrittelee. Tällöin ei siis voida olla aivan varmoja, pitävätkö työntekijöiden arviot lasten sopeutumisesta ja sopeutumisajoista aivan paikkansa. Sama koskettaa tietysti lasten vanhempia tai minua, kun teen päätelmiä lasten sopeutumiseen liittyvistä asioista. Vaikka lapsen hoitoon sopeutuminen on määritelty teoriassa, mielestäni edes se ei ole välttämättä koko totuus. Jokainen ihminen, myös pieni lapsi, joka ei osaa vielä itse sitä kertoa, tietää kuitenkin parhaiten vain itse, milloin kokee olonsa riittävän turvalliseksi ja sopeutuneeksi. Päivähoitoon sopeutumisen voidaan katsoa olevan lapsen mukautumista päiväkodissa oloon, ohjattuun sekä oma-aloitteiseen toimintaan, ja vuorovaikutukseen siellä olevien lasten ja aikuisten kanssa.

(Keskinen & Hopearuoho-Saajala 2000, 1223). Tähän teorian tietoon nojaten, voidaan todeta, että työntekijöiden arviot siitä, että lapset ovat sopeutuneet hoitoon hyvin, pitävät paikkansa. Mielestäni lasten mukautuminen päivähoitossa oloon ja oma-aloitteinen toiminta on juuri sitä työntekijöiden mainitsemaa lapsen uskallusta näyttää kaikki tunteensa, uskallusta tutkia, liikkua ja leikkiä ympäristössä.

Työntekijät ymmärsivät, että lapsen sopeutumisen tai mahdollisten sopeutumisvaikeuksien tulkitseminen voi joskus olla hankalaa lapsen ikä- ja kehitysvaiheesta johtuen.

..Ko siinäki on se ikävaihe juttu. Että se voi olla ihan normaalia
uhmaikkää sitte, että se ei välttämättä kieli mistää sopeutumisvaikeuksista.

..Saattaa tulla niitä kausia, että saattaa olla vaikka pari viikkoa, että aina on
hirveen takkusta se hoitoon jääminen ja itkun kanssa, vaikka ois aikasemmin
ollu semmonen, että reippaasti jää..

Ajattelen, että tämä jälkimmäinen työntekijän mainitsema esimerkki voi kuvastaa myös sitä, että lapsi on ollut näennäisesti sopeutunut hoitoon, vaikka todellisuudessa ei ole vielä ollut sopeutunut. Lapsen hoito voi alkaa niin sanotuissa ”kuherruskuukausi tunnelmissa”, jolloin lapsi muutaman ensimmäisen viikon tai kuukauden ajan jää mielellään hoitoon, on innostunut ja iloinen kaikesta uudesta, mutta reagoikin muutokseen vasta sen jälkeen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto). Tällainen näennäinen lapsen hoitoon sopeutuminen on mahdollista ja sen vuoksi lapsen sopeutumisen arvioiminen vaatiikin työntekijältä erityistä herkkyyttä, yhteistyötä lapsen vanhempien kanssa sekä lapsen hyvää tuntemusta.

Vanhempien kyselystä saadut tutkimustulokset täsmäävät päiväkodin työntekijöiden haastattelusta saatujen tulosten kanssa. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet vanhemmat (94 %) olivat sitä mieltä, että heidän lapsensa on sopeutunut päivähoitoon. Lasten sopeutumista voivat selittää monet tutkimuksessa selvinneet asiat. Kyselyn tulosten mukaan vanhemmat ja varhaiskasvattajat ovat keskustelleet sopeutumiseen liittyvistä asioista monissa eri tilanteissa. Viimeistään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen yhteydessä asiasta on keskusteltu kaikkien vanhempien kanssa. Vanhemmat kokivat myös saaneensa riittävästi tietoa siitä, miten he vanhempana ja toisaalta päivähoiton henkilöstö voivat auttaa lasta sopeutumaan. Ajattelen, että lapsen hoitoon sopeutumisen tukemisessa erityisen merkityksellistä on, että aikuisilla (varhaiskasvattajat ja vanhemmat) on riittävästi tietoa erilaisista tukemisen keinoista. Toisaalta tärkeää on myös tuntea lapsen ikä- ja

kehitysvaiheeseen kuuluvia asioita, ymmärtää lapsen yksilöllisiä piirteitä ja tarpeita sekä osata vastata niihin. Ainakin varhaiskasvattajien tulisi tietää edellä mainitut asiat ja osata toimia lasten tarpeiden mukaan, sekä välittää omaa tietämystään myös lasten vanhemmille. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että työntekijöiden ja lasten vanhempien välinen vuorovaikutus sopeutumisasioista on lisännyt vanhempien tietämystä sopeutumisen tukemisen mahdollisuuksista.

Kyselystä selvisi myös muita asioita, jotka selittävät lasten sopeutumista. Suurella osalla lapsista ei ilmennyt ongelmia asioissa (nukkuminen, syöminen, vatsan toiminta, päiväkotiin jääminen, kotiin hakutilanne, leikkiminen/leikkiin ryhtyminen, negatiivinen mieliala), jotka voisivat kertoa sopeutumisvaikeuksista. Vastaajista vähän alle puolet (6) oli sitä mieltä, että heidän lapsellaan ilmenee vähän ongelmia päiväkotiin jäämisessä. Ongelmat päiväkotiin jäämisessä eivät kuitenkaan yksistään tarkoita, että lapsella olisi sopeutumisvaikeuksia. Myös sopeutunut lapsi voi näyttää vanhemmalle erotilanteessa sen, että eroaminen läheisimmästä tekee kipeää. Kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsista suurimmalla osalla (81 %) oli sisarusia, joka sekin voi osaltaan selittää lasten hoitoon sopeutumista. Lapsille on luontevampaa olla tilanteessa, missä on toisiakin lapsia, kun he ovat kotona tottuneet sisarusten läsnäoloon.

Vanhemmilla oli hyvin tiedossa, millä keinoin päiväkodissa heidän lasta on autettu sopeutumaan. Vanhemmat olivat hyvin tietoisia muun muassa päivittäisistä rutiineista lapsensa hoitopaikassa, ja siitä että heidän lapsensa toimii pienryhmän mukana. Suurin osa vanhemmista tiesi myös, että päivähoitossa heidän lapsensa kohdalla käytetään sopeutumisen tukemiseksi omahoitajuus- ja kasvatuskumppanuustyömenetelmää. Useat vanhemmat tiesivät, että turvaesinettä on käytetty heidän lapsensa kohdalla, ja vähän alle puolet vanhemmista oli tietoisia siitä, että vanhemmista puhutaan lapsille päivähoitopäivän aikana. Mielestäni myös nämä tulokset osoittavat vanhempien ja työntekijöiden välisestä toimivasta vuorovaikutuksesta.

Aivan kuin työntekijöiden haastattelusta, myös vanhempien kyselystä selvisi, että lapset olivat sopeutuneet hoitoon varsin nopeasti. Lähes puolet vanhemmista katsoi lapsensa sopeutuneen hoitoon 1- 2 kuukaudessa. Minua yllätti positiivisesti se, että lapset olivat sekä työntekijöiden että vanhempien mielestä sopeutuneet niin hyvin ja nopeasti, vaikka

kyse oli melko pienistä lapsista. Puolet lapsista oli aloittanut hoidon 1- vuotiaana tai vähän päälle ja 38 % alle 1-vuotiaana.

Tutkittu tieto on jossain määrin ristiriidassa tämän tutkimustuloksen kanssa. On katsottu, että lapsen iällä olisi merkitystä hoidon aloittamiselle ja hoitoon sopeutumiselle. Koska pienen lapsen aikakäsitys on vielä puutteellinen, eikä alle 1,5-vuotias lapsi kykene pitämään vanhempaa mielessään pitkän hoitopäivän ajan, ajatellaan että tämän ikäisen lapsen sopeutuminen voi olla hitaampaa ja vaikeampaa. (Kanninen ym. 2012, 68; Rusanen 2011, 48). Toisaalta, on tutkittu, että lapset sopeutuvat päivähoitoon kaiken kaikkiaan hyvin, jos päivähoidon olot ovat lapselle suotuisat. Pienten nopea hoitoon sopeutuminen Joukahaisessa kertoo todennäköisesti siitä, että päiväkodin olot ovat suotuisat, ja lasten hoito- ja kasvatustyö on laadukasta.

Koska tämän tutkimuksen mukaan lapset ovat työntekijöiden ja vanhempien arvion mukaan sopeutuneet hoitoon hyvin, jatkotutkimuksena mielenkiintoista olisi selvittää lasten omaa näkemystä sopeutumisesta. Niin kuin olen aiemmin maininnut, ajattelen, että lopulta vain lapsi itse on asiantuntija siinä, milloin kokee olonsa riittävän turvalliseksi ja sopeutuneeksi. Tällainen lapsiin itseensä kohdistuva tutkimus olisi tietysti mahdollista toteuttaa vain vähän isompien lasten kanssa, jotka hallitsevat jo riittävästi kielen ymmärtämistä ja tuottamista. Kiinnostavaa olisi tutkia lasten sopeutumista havainnoimalla heidän toimimistaan päiväkodissa sekä haastatteleamalla lapsia.

7.2 Prosessin pohdinta

Opinnäytetyön tekemisen olen kokenut ennen kaikkea haastavana ja rankkana, mutta myös opettavaisena. Tämä on ollut laajin koskaan tekemäni kirjallinen tuotos ja toinen tekemäni tutkimuksellinen työ. Täytyy sanoa, että ennen opinnäytetyötä kahden muun tytön kanssa tekemäni harjoittelututkimus auttoi paljon tämän työn tekemisessä. Harjoittelututkimusta tehdessä opin ymmärtämään, mitä tutkimuksen tekeminen käytännössä tarkoittaa ja mitkä ovat empiirisen tutkimuksen kulun vaiheet.

Haastavinta opinnäytetyön tekemisessä on ollut se, että tein työn yksin. Koen, että se oli kuitenkin minulle oikea ja paras ratkaisu. Perheellisenä olisi ollut haastavaa sovitella

aikatauluja työn tekemiselle perheenjäsenten lisäksi jonkun ulkopuolisen henkilön kanssa. Haastetta yksin tekemisessä on kuitenkin riittänyt. Vaikeinta oli pohtia kysymykset haastattelupohjaan ja kyselyyn sellaiseen muotoon, että niillä saataisiin kattavasti vastauksia tutkimusongelmiin. Niitä pohtiessa kaipasin todella sitä, että voisin jakaa omia ideoitani jonkun kanssa ja toisaalta saada ideoita myös toiselta osapuolelta. Yksin asioita pohtiessa tuli toisinaan jumiuttua johonkin yksittäiseen kohtaan todella pitkäksi aikaa, ja se tietysti turhautti ja hidastutti työn etenemistä. Toinen asia, jonka koin isona haasteena työn tekemisessä, oli se, että kuinka osaan yksin analysoida, pohtia ja tehdä johtopäätöksiä tutkimustuloksista niin, että tutkimukseni on pätevä. Toisaalta ajattelen nyt, että yhtäläillä tutkimus voi olla pätevä tai epäpätevä myös silloin, kun kaksi tai useampi henkilö on sen tehnyt. Tärkeintä on, että tutkimuksellisen työn luotettavuutta arvioidaan ja arviointi tuodaan työhön näkyviin.

Opinnäytetyön tekeminen alkoi tutkimuksen aiheen miettimisestä ja tutkimussuunnitelman laatimisesta. Näin jälkeensä ajattelen, että oli järkevää panostaa tutkimussuunnitelman tekemiseen, vaikka suunnitelman valmistuminen veikin aika paljon aikaa. Tarkkaan mietitty tutkimussuunnitelma on auttanut opinnäytetyön kokonaisuuden hahmottamisessa sekä siinä, missä järjestyksessä mitään vaihetta on kannattanut työstää. Tutkimuksen empiirisen osuuden tein joulukuussa 2014 ja samaan aikaan kirjoitin työn teoriaosuutta. Koen, että kaikista eniten olen oppinut ja kasvanut ammatillisesti teoriaosuuden työstämisen aikana. Luin paljon eri teoksia (osan vain osittain, osan lähes kokonaan) etsiessäni työhöni tarvittavaa teoretietoa. Opin ammattikirjallisuudesta uusia asioita lapsen eri ikä- ja kehitystason vaiheista sekä lasten kasvatus- ja opetustyöstä. Uskon, että pystyn hyödyntämään oppimiani asioita erityisesti tulevaisuuden työssä varhaiskasvatuksen parissa, mutta myös äidin roolissa. Opinnäytetyön teoriaosuuden työstämisen jälkeen, keskityin saamiini tutkimustuloksiin. Tulosten kirjaaminen oli helpompaa ja nopeampaa, mitä olin ennalta ajatellut. Tulosten analysointi ja pohdinta oli puolestaan kovin työlästä ja hidasta. Tulosten pohdinnassa merkittävästi apua oli siitä, että itsellä oli tutkitusta aihealueesta kattavasti teoretietoa muistissa ja opinnäytetyöhön kirjoitettuna. Aktiivisen opinnäytetyön tekemisen aloitin syksyllä 2014 ja päätin keväällä 2015. Olen tyytyväinen, että pysyin suunnittelemani aikataulussa työn valmistumisen suhteen. Kuitenkin työn tekeminen on ollut intensiivisintä keväällä, ja oman jaksamisen kannalta olisi ollut järkevämpää tehdä työtä myös alusta asti tiiviimmin.

LÄHTEET

Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. 2001. Pienet päivähoitossa – Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.

Herranen-Somero, K. 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Luentomuistiinpanot. Centria ammattikorkeakoulu. Ylivieskan yksikkö.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19., uudistettu painos. Porvoo: Tammi.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! – Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: PS-kustannus.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti – ihmisen yksilöllisyys. Helsinki: WSOY.

Keskinen, S. & Hopearuoho-Saajala, K. 2000. Pienen lapsen sopeutuminen päivähoiton aloittamiseen. Suomen lääkirilehti 11/2000 VSK 55, 1223.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Lapsi aloittaa päivähoiton. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tukivinkit/lapsi_aloittaa_paivahoidon/. Luettu: 10.3.2015.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallio varhaiskasvatussuunnitelma 2011. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kalliopp.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kallio/embeds/kalliowwwstructure/14828_27214-Varhaiskasvatussuunnitelma_2011.pdf. Luettu: 10.3.2015.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: FINN LECTURA.

Salminen, E. & Tynninen, K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa – Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Saarijärvi: Pedatieto.

Schulman, M. 2001. Pikkulapsi matkalla maailmaan: Pikkulapsen haavoittuvuus hänen siirtyessään päivähoitoon. Psykoterapia 3/2001. Therapie-yhdistys ja Therapie-säätiön yhteisjulkaisu.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2007. Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen – Nykytila ja kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:7. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3507.pdf&title=Varhaiskasvatuksen_henkiloston_koulutus_ja_osaaminen_Nykytila_ja_kehittamistarpeet_fi.pdf. Luettu: 10.3.2015.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. Luettu: 10.3.2015.

SOPEUTUMINEN HAASTATTELUPOHJA

1. MITÄ TARKOITTAAP LAPSIN HOITON SOPEUTUMINEN/
MILLOIN LAPSI MIELESTÄNNE ON SOPEUTUNUT HOITON?
2. MILLAINEN PROSESSI ON UUDEN PIENEN LAPSEN HOIDON ALOITUS
PÄIVÄKODISSÄNNE?
3. MITÄ TOIMINTATAPOJA JA TYÖMUOTOJA KÄYTÄTTE LAPSEN
SOPEUTUMISEN TUKEMISEKSI?
4. MITEN KOETTE KÄYTÖSSÄ OLEVIER TYÖMUOTOJEN JA
TOIMINTATAPOJEN TUKEVAN LASTEN HOITON SOPEUTUMISTA?
5. OLISIKO JOTAIN TARPEEN MUUTTAA/PARANTAA SOPEUTUMISEN
TUKEMISESSÄ?
6. JÄRJESTYYKÖ LAPSEN SOPEUTUMISEN TUKEMISELLE MIELESTÄNNE
RIITTÄVÄSTI AIKÄÄ?
7. HUOMIOIDAANKO LASTEN SOPEUTUMISEN TUKEMISESSÄ LASTEN
YKSILÖLLISET EROT* SOPEUTUÄ?
*IKÄ
*TEMPERAMENTTI
*KIINTYMYSSUHTEEN LAATU
8. MITEN LAPSESSÄ OLEVÄT YKSILÖLLISET TEKIJÄT HUOMIOIDAAN
SOPEUTUMISEN TUKEMISESSÄ?
9. HUOMIOIDAANKO RYHMISÄNNE LAPSEN (N. 2-3 VUOTIAAN) OMA
NÄKEMYS SOPEUTUÄ? MITEN?
10. MITKÄ ASIÄT KERTOVÄT LAPSEN SOPEUTUMISVÄIKEUKSISÄ?
11. ILMENEKÖ LAPSILLÄ PUOLI VUOTTA HOIDON ALOITUKSEN
JÄLKEEN TÄI MYÖHEMMIN PIENIÄ TÄI MERKITTÄVIÄ
SOPEUTUMISONGELMIA?
12. MILLÄISÄ ONGELMIA ON ILMENNYT JÄ MISSÄ MÄÄRIN?
13. MITEN VÄIKEÄSTI/HITÄÄSTI SOPEUTUVA LAPSI HUOMIOIDAAN
PÄIVÄHOIDOSSÄ JÄ YHTEISTYÖSSÄ LAPSEN VÄNHEMPIEN KÄNSSÄ?
14. MISSÄ ÄJÄSSÄ LAPSET KESKIMÄÄRIN SOPEUTUVÄT?
15. MILLÄINEN NÄKEMYS TEILLÄ ON TYÖNTEKIJÖINÄ SIITÄ,
SOPEUTUVÄTKO KÄIKKI LAPSET PÄIVÄHOITON?

HEI!

Olen Anniina Heikkilä ja opiskelen Ylivieskan Centria ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK). Opintojeni loppusuoralla olen tekemässä opinnäytetyötä aiheesta alle 3-vuotiaiden lasten hoitoon sopeutuminen Joukahaisen päiväkodissa. Opinnäytetyöhöni liittyen haastattelin jo päiväkodin työntekijöitä, jotka työskentelevät pienten puolella. Tarkoitukseni olisi vielä tehdä tämä lomakekysely teille vanhemmille, joilla on lapsi hoidossa pienten puolella. Noudatan opinnäytetyötä tehdessäni tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita. Olisin kovin kiitollinen vastauksistanne, jotka edistäisivät opinnäytetyötäni. Pyydän toimittamaan vastauksenne osastolla (Ainot tai Väinöt) sijaitsevaan laatikkoon **ke 3.12.** mennessä.

KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE

1. Vastaja

- äiti
 isä
 molemmat
 muu huoltaja

2. Hoidossa olevan lapsen ikä _____ vuotta _____ kuukautta

3. Lapsen sukupuoli

- tyttö
 poika

4. Onko tämä lapsenne ensimmäinen päivähoitopaikka?

- kyllä
 ei

5. Milloin lapsenne on aloittanut hoidon? _____ kuukausi _____ vuosi

6. Onko lapsellanne sisaruksia?

- kyllä
 ei

7. Onko lapsenne hoitoon *sopeutumisesta keskusteltu seuraavissa tilanteissa?

	kyllä	ei
kotikäynti/aloituskeskustelu	☐	☐
tutustumiskäynti päiväkotiin	☐	☐
päiväkotiin tulo- ja hakutilanteet	☐	☐
vasu-keskustelu (lapsen varhaiskasvatus- suunnitelman tekeminen)	☐	☐

*Sopeutumisella tarkoitetaan muun muassa sitä, että lapsi on mukautunut päiväkodissa oloon, ohjattuun sekä oma-aloitteiseen toimintaan ja vuorovaikutukseen siellä olevien lasten ja aikuisten kanssa. Keskinen, S. & Hopearuoho-Saajala, K. 2000. Pienen lapsen sopeutuminen päivähoiton aloittamiseen. Suomen lääkärilehti 11/2000 VSK 55.

8. Oletteko mielestänne saaneet riittävästi tietoa ...

	kyllä	ei
...päiväkodin keinoista tukea lapsen hoitoon sopeutumista?	☐	☐
...vanhempien keinoista tukea lapsen päiväkotiin sopeutumista? (esim. vanhempien positiivinen asenne hoitopaikkaa kohtaan, lapsen runsas huomioiminen hoitopäivän jälkeen)	☐	☐

9. Lapsenne päiväkodissa tehdään seuraavia asioita sopeutumisen eteen. Rastita, jos tiedät, että kyseistä asiaa on käytetty lapsesi kohdalla.

	on käytetty	ei ole käytetty	en osaa sanoa
kotikäynti	☐	☐	☐
tutustumiskäynti päiväkotiin	☐	☐	☐
pehmeä lasku (mm. lyhyemmät hoitopäivät alussa)	☐	☐	☐
omahoitajuus	☐	☐	☐
kasvatuskumppanuus	☐	☐	☐
pienryhmätoiminta	☐	☐	☐
turvaesineen käyttö (esim. harso, unilelu, kuva)	☐	☐	☐
selkeät rutiinit (mm. päivärytmi, tutut ruokailu- ja nukkumapaikat)	☐	☐	☐
kuvat päivärytmistä	☐	☐	☐
vanhemmista puhuminen lapselle päivähoitopäivän aikana	☐	☐	☐

10. Ilmeneekö lapsenne kohdalla ongelmia seuraavissa asioissa?

	paljon ongelmia	vähän ongelmia	ei ongelmia
nukkuminen	☐	☐	☐
syöminen	☐	☐	☐
vatsan toiminta	☐	☐	☐
päiväkotiin jääminen	☐	☐	☐
kotiin hakutilanne	☐	☐	☐
leikkiminen/leikkiin ryhtyminen	☐	☐	☐
negatiivinen mieliala (alakulo, ärtyneisyys, itku)	☐	☐	☐

11. Missä vaiheessa ajattelette lapsenne sopeutumisen olevan?

- sopeutuminen kesken
- ei ole sopeutunut
- on sopeutunut (jos vastaat tähän, vastaa myös kysymykseen nro 12.)

12. Missä ajassa lapsenne sopeutui hoitoon?

13. Koetteko, että olette vanhempana/hoitajana saaneet olla riittävästi tukemassa lapsenne hoitopaikkaan sopeutumista (esim. toiveita on kysyty/kuultu)?

14. Onko vielä jotain, mitä haluaisitte kertoa lapsenne sopeutumiseen liittyen tai jotain muuta (risuja ja ruusuja)?

KIITOS VASTAUKSISTA!!